

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Hana Hroníková

Psychologické profilování pachatele

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc.

Katedra: trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 21.4. 2011

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených a že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Diplomová práce vychází z právního stavu ke dni 21.4. 2011.

V Praze dne 26.4. 2011   Podpis diplomantky .....

Adresa: Střímelická 2502/20

14100   Praha 4

Poděkování

Děkuji Doc. PhDr. Ludmile Čírtkové, CSc., vedoucí mé diplomové práce, za cenné rady a připomínky.

Děkuji Aleně Hroníkové, Jiřímu Hroníkovi a Petře Hroníkové za podporu během celého studia a svému synovi Jiříkovi, že mi čtyři roky pomáhal studovat a měl se mnou trpělivost.

Obsah

Úvod	1
1. Psychologické profilování v kontextu historie a teorie	3
1.1. Historie	3
1.2. Teoretické otázky psychologického profilování	9
1.2.1 Psychologické profilování jako rozbor chování	9
1.2.2 Psychologické profilování jako rozbor řečového chování – Forenzní psycholinguistika	18
2. Vytváření psychologického profilu	21
2.1. Základní kroky při vytváření profilu	21
2.2. Obsah psychologického profilu	27
2.3. FBI – model	28
2.4. Psychologické profilování u vztahových a nevztahových deliktů	33
2.5. Limity psychologického profilu	36
2.6. Profilovač	37
2.7. ViCLAS	39
3. Psychologické profilování v praktické aplikaci	40
3.1. Případ Jiřího Straky	40
3.2. Série znásilnění v Pardubicích	46
3.3. Případ neobvyklé sebevraždy	53
Závěr	57
Použitá literatura	59
Seznam příloh	63
Abstrakt	64
Abstract	65
Key words – klíčová slova	67

Úvod

Když se řekne *psychologické profilování*, řada lidí si vybaví filmy jako *Mlčení jehňátek* či *Sběratel kostí* nebo seriály *Případ pro Sam* a *Mentalista*. V hlavních hrdinech vidí skvělé odborníky, kteří dokáží vypracovat z několika málo nejasných indicií takový obraz duševního života pachatele, že vyšetřovatelům už stačí jen jít a pachatele zatknout. Takové příběhy ale vytvářejí o psychologickém profilování falešný mýtus a vedou k tomu, že je považováno za kouzelnou hůlku v rukou psychologa, který rozlouskne nevyřešitelný případ. Nicméně na psychologické profilování musíme nahlížet realisticky – může usnadnit kriminalistům vyšetřování, ale je jen jedním z nástrojů, které při své práci použijí.

Cílem mé diplomové práce je zjistit, do jaké míry psychologické profilování může pomoci při dopadení pachatele, na kolik je profilování přesné, jak se vlastně profil utváří, jaké předpoklady jsou nutné k tomu, aby odborník mohl zodpovědně profil vytvářet. Na tyto otázky, jež mě vedly k výběru tohoto tématu, budu ve své práci postupně hledat odpovědi a doufám, že přinesou pádné argumenty pro ty, kdo by byli vůči psychologickému profilování jednostranně skeptičtí a negativní. Psychologické profilování je specifickým nástrojem v boji s trestnou činností a jeho postavení při vyšetřování trestné činnosti a jeho význam se budu v práci snažit odhalit. Na skutečných případech, jež jsou obsahem třetí kapitoly, se budu snažit zjistit, jak je psychologické profilování efektivní v praxi - při vyšetřování závažných trestných činů.

Domnívám se, že spolupráce mezi více obory při vyšetřování trestných činů, by měla být samozřejmou věcí, protože pohled odborníka na jinou oblast může pomoci získat na případ odlišný pohled, najít něco, co vyšetřovatel přehlédne, jakýkoli detail, který se ve svém důsledku promění v rozhodující poznatek, jenž povede k vypátrání pachatele.

Ve své práci používám srovnávací metodu, metody analýzy a syntézy.

Svou práci zahájím historií psychologického profilování, která se vytvářela především na pozadí kriminálních případů, a to nejen ve světě, ale i u nás.

V rámci této první kapitoly bude druhá část připadat na teoretické zázemí psychologického profilování.

V další kapitole se zaměřím na otázku vzniku samotného profilu; klíčové místo zde patří postupu při zpracování profilu. Uvedu limity, které jsou pro psychologické profilování mezní, a poznáme, že intuice a zkušenost vyšetřovatele je pro hodnocení profilu nezbytná a že není možné jen slepě ve vypracovaný profil věřit, ale že uměním je profil správně použít a využít. Do obsahu této praktičtější části zahrnu i požadavky, které by měl odborník splňovat, aby mohl vytvářet psychologický profil.

Třetí kapitola na konkrétních vybraných případech, jež se staly a byly profilovány, odhalí, nakolik bylo profilování přesné, případně z jakého důvodu nebylo úspěšné. Jako případy z naší země jsem si vybrala vraha žen Jiřího Straku, případy znásilnění z Pardubic a podivnou, leč uskutečnitelnou sebevraždu mladého muže.

1. Psychologické profilování v kontextu historie a teorie

1.1 Historie

Počátky psychologického profilování můžeme sledovat již od konce 19. století, kdy v londýnském East Endu bylo v roce 1888 zavražděno krátce po sobě pět prostitutek. Dalo by se říci, že tento případ odstartoval směr kriminalistického bádání, zaměřeného na analýzu oběti a místa činu. Tehdy byl k vyšetřování přizván chirurg Thomas Bond, který na základě provedených pitev obětí vydedukoval, že s každou další obětí se stupňuje brutalita pachatele, vraždy mají sexuální motiv podtržený silnou nenávisť k ženám či prostitutkám. Podle jeho názoru byl vrahem pěti žen stejný člověk, fyzicky zdatný, chladný. Usuzoval, že pachatel je tichý, středního věku, úhledně oblečený, pravděpodobně nosí plášť, aby zakryl stopy po krvi. Žije samotářsky. Též se domníval, že vrah disponuje znalostmi anatomie, dokonce by mohl mít chirurgické zkušenosti. Navzdory podrobnostem uvedeným v lékařově zprávě nebyl vrah nikdy dopaden.¹

Ve Francii se na konci 19. století, v devadesátých letech, událo několik brutálních vražd dětí a mladistvých – pachatel jim podřezával hrdla a následně je vykuchal a přitom je znásilnil či sexuálně zneužil. Oběťmi byli pastýři, kteří hlídali stáda na poli. Na pohlaví oběti pachateli nezáleželo. Dijonský žalobce porovnal všechny hlášené případy, kontroloval důkazy a srovnával zranění, která oběti utrpěly. Vyhledával v archivech případy, jež by se těmto podobaly. Vůbec poprvé zde byly vedeny systematické tabulky, zaznamenávající fakta o případech, důkazy od obětí a portréty podezřelých. Systematické srovnání všech informací vedlo nakonec k identifikaci předpokládaného vraha, pobudy Josepha Vachera, který se stal známým pod přezdívkou: „vrah pastýřů“. Vacher byl uvězněn a během trestního řízení byl i zkoumán odborníky, kteří se snažili zjistit jeho duševní stav a vyjádřit se k

---

¹ Matoušková, I. Vývoj psychologického profilování. Security magazín, 2007, č.3, str. 63

odpovědnosti pachatele za zločiny. Vacher byl nakonec odsouzen k trestu smrti a v roce 1898 popraven.²

Za 2. světové války vytvořil psychologický profil psychiatr W. Langer na objednávku oddělení strategických služeb. Týkal se Adolfa Hitlera. Langer popsal Hitlerovu osobnost, diagnostikoval jeho kondici a odhadl, jak Hitler zareaguje na porážku Německa.³ Při své práci využil Hitlerovy projevy, jeho životopis, knihu Mein Kampf a zpovídal lidi, kteří Hitlera znali. Podle profilu byl Hitler pedantský, konvenční, stydlivý; sám sebe vnímal jako vzor. Trpěl manickými stavy. Po fyzické stránce se jevil jako zdravý, ale chátral mentálně. Langer neshledal, že by bylo pravděpodobné, že by se Hitler pokusil zachránit útekem do neutrální země.⁴

Věhlas psychologickému profilu zločince přinesl Američan James A. Brussel, psychiatr a kriminolog. Psychologický profil jím vypracovaný, profil tzv. šíleného pumového atentátníka, upoutává především svou přesností. V letech 1940-1956 byl postrachem New Yorku člověk, který vyráběl a umísťoval na různá místa bomby. První bomba jím zhotovená nevybuchla a poskytla policii určité vodítko k vyšetřování – byl na ní totiž zanechán vzkaz od pachatele. Podle dopisu se mělo jednat o někoho, kdo má spor s jistou firmou Con Edison, která zásobovala New York elektřinou. V době, kdy Spojené státy vstoupily do 2. světové války, odmlčel se tento pachatel, podle svých slov, z vlasteneckých důvodů.

Znovu udeřil v roce 1950, do roku 1956 nastražil ještě 24 bomb. Protože práce pumového atentátníka se zlepšuje a zraněných přibývá, k vyšetřování je přizván i psychiatr James A. Brussel. Ten je přesvědčen, že pachatelem je muž, společnost Con Edison mu údajně ublížila, očividně se domnívá, že právě kvůli této firmě onemocněl závažnou chorobou, patrně se jedná o srdeční onemocnění. Podle Brussele muž trpí paranoiou, přetrvává u něho zášť k celému světu. Jelikož se paranoia nikdy nemanifestuje před třicátým pátým rokem věku a zároveň pumový atentátník již asi šestnáct let vyráběl bomby, dovodil, že mu bude kolem padesáti let. Styl jeho dopisů ukazoval na dobré,

---

² Bossard, A. Profiling serial killers. International criminal police review, 2000, č. 481, str. 25-26

³ Hofmanová, J. Psychologické profilování. Kriminologický sborník, 2002, č.3, str. 34

⁴ Matoušková, I. Vývoj psychologického profilování. Security magazín, 2007, č.3, str. 63

ale ne univerzitní, vzdělání. Výrazy formálního jazyka, jež používal v dopisech, napovídaly, že jde o člověka narozeného v cizině nebo o člověka, který žil s rodiči, kteří pocházeli z ciziny. Zajímavá byla i hypotéza, proč má být atentátník slovanského původu – bomby jsou totiž častou zbraní používanou ve střední Evropě. Psychiatr policii navrhl, aby veškerá fakta i úvahy byly zveřejněny v tisku. Mělo to napomoci rychlejšímu odhalení zločince. Nakonec dodá, že při zatýkání bude pachatel oblečen v obleku s vestou, a ta vesta bude mít knoflíky.

Na pachatele nakonec narazí ve starších dokumentech sama společnost Con Edison. Jednoho jejich zaměstnance v roce 1931 odhodil výbuch plynu a on upadl naznak na zem. Lékaři sice nenalezli žádná zjevná zranění, ale muž si neustále stěžoval na bolesti. Protože měl následně v práci hodně absencí, byl propuštěn. Od té doby psal bývalému zaměstnavateli stížnosti, kde používal stejné fráze, které byly obsaženy i v dopisech atentátníka. Tím člověkem byl jistý George Metesky, 54 let, Polák. Při zatýkání se skutečně oblékl do obleku s vestou s knoflíky. Nicméně sám Brussel přiznal, že jelikož se jednalo o bezvýznamný detail, zkusil jej odhadnout. Byl to pro tu dobu běžný typ obleku. Pokud by byl pachatel oděn jinak, každý by takovou maličkost přešel. Ale proto, že se Brussel nemýlil, profil tím získal věhlas, protože byl přesný až do detailu.⁵

Brussel se podílel i na profilu pachatele, který mezi lety 1962 až 1964 spáchal sérii sexuálně motivovaných vražd v okolí Bostonu. Jelikož se o profil pokoušeli i další odborníci v rámci zvláštní profilovací komise, vzniklo několik odlišných názorů, a to nijak rozvoji psychologického profilu nepřispělo. Zvláštní komise totiž dospěla k závěru, že činy páchají dva odlišní pachatelé – usuzovali tak z toho, že jedna skupina obětí byly starší ženy, zatímco ve druhé skupině byly ženy mladší. Komise měla též dojem, že jednání pachatele je u těchto skupin značně odlišné.⁶ Brussel byl přizván k vyšetřování, a protože se profilovací komise shodla na odlišných závěrech,

---

⁵ Protivinský, M. Sestavování psychologického profilu neznámého pachatele (ze zkušeností policíí západních zemí). Kriminologický sborník, 1994, č.6, str. 268 -269

⁶ Siegel, J.A., Stukko, P. J., Knupfer, G.C. Encyclopedia of forensic science, Volume one. 1. vydání. Academic press, 2000, str. 468

poznatky Brüssela byly brány s rezervou. Brussel byl tím, kdo v tomto případě učinil závěr, že pachatelem těchto vražd je jediný člověk, což se nakonec potvrdilo. Jediné, v čem se mýlil, byl rodinný stav pachatele, kdy se domníval, že útočník je svobodný.⁷

Další spolupráce mezi americkou policií a psychiatry, později též s psychology, při typování možného pachatele u celé řady závažných násilných trestných činů se setkávala s většími či menšími úspěchy. Největším problémem se ukázal být odlišný jazyk. Termíny, jimiž popisují člověka psychiatři nebo psychologové, nemohou vést ke zjištění pachatele. K tomu jsou nezbytné informace o zevně pozorovatelných projevech povahových vlastností, o životním stylu.⁸

Skupina psychiatrů a psychologů, kteří rozuměli vyšetřování trestných činů, se sešla na oddělení psychologických věd Národní akademie FBI v Quantico ve státě Virginia v USA. Oficiálně tu byla metoda psychologického profilování použita v roce 1971 při řešení případu vraždy. V průběhu desetiletí z této spolupráce vzniklo Národní středisko FBI pro analýzu násilného zločinu (NCAVC). Od roku 1980 jeho působnost zahrnuje celé území Spojených států, občas směřuje i do zahraničí. Od roku 1979 FBI systematicky vyšetřuje uvězněné vrahy a zpracovává jejich „portréty“ v rámci počítačového programu.⁹

Když se přesuneme na evropský kontinent, i tady najdeme počátky psychologického profilování u konkrétních případů.

Ve druhé polovině šedesátých let a na počátku let sedmdesátých děsil svými vražednými útoky Polsko „slezský vampír“ Zdzislaw Marchwicki. Znalci zhodnotili dosud shromážděné materiály, modus operandi a podali hypotetickou charakteristiku psychických a sociálně kriminálních rysů pachatele. Podle polských odborníků byl pachatel nesmělý, málomluvný, psychicky vyvážený, kterému ale ukřivdila žena, nebo on je o tom přesvědčen; při jednání s nejbližšími je brutální, ale jeho pověst bude dobrá a

---

⁷ Bourgoin S. Bostonský škrtič. 1. vydání. Praha-Plzeň: BETA a AZ Tisk, 1994, str. 124 - 130

⁸ Vyhliďalová, P. K otázce psychologického profilování. Československá kriminalistika, 1990, č. 1-2, str. 69

⁹ Šulc, V. Mít vraha v hlavě. Policista, 2009, č. 7, str. 44

v zaměstnání nebude mít problémy. Po zatčení pachatele vyšlo najevo, že profil se opravdu nemýlil.¹⁰

Když se podíváme na naše východní sousedy, profilování vznikalo samostatně a nezávisle na zemích jako USA, Velká Británie, Kanada. Možnost jakéhokoli kontaktu či výměny poznatků a zkušeností neexistovala. Profilování na Slovensku vyšlo z iniciativy dvou pracovníků bývalého Odboru všeobecné kriminality Správy VB Bratislava a jejich přátel – soudního lékaře, psychiatra a psychologa. První profil pachatele trestného činu vypracovali v roce 1986. Charakterizoval pachatele vraždy Imricha Fotyiho z Kamenice nad Hronom v okrese Nové Zámky.¹¹

Za nejúspěšnější profil na Slovensku se považuje profil vraha žen, jenž zabíjel v Bratislavě, Mnichově a Amsterdamu; později byl usvědčen Ondrej Riga. Při profilování se totiž podařilo velmi přesně odhadnout vlastnosti pachatele. Slovenští profilující netušili, že na případu pracují i odborníci z FBI. Slovenské výsledky profilování nebyly o nic horší než ty americké. Předností slovenského profilování se ukázalo být: větší smysl pro detail, konkrétní formulace jednotlivých vlastností, kde není možná jiná interpretace, pojmání profilu jako souboru všech znaků, nejen psychologických.¹²

A jakým způsobem se s otázkou psychologického profilování vypořádali čeští odborníci? Přítomnost soudního lékaře na místě činu, který se kromě ohledání těla oběti věnuje i možným duševním pohnutkám pachatele, patří k objasňování českého zločinu od prvorepublikových dob profesora Edwarda Knoblocha. Ve své knize Lékařská kriminalistika se zabýval kromě standardních úkonů jako jsou např. příčiny a určení doby smrti i pojmem „psychologie místa trestného činu“. V dalších svých dílech odhaloval, co kriminálnímu činu předcházelo, věnoval se psychickému stavu pachatele těsně před činem a po něm, sleduje, jakou roli mohla sehrát sama oběť.¹³

---

¹⁰ Musil, J. Slezský vampír. Kriminalistický sborník, 1978, č.1, str. 35 - 43

¹¹ Snopko, M., Labáth, P. Profilovanie páchatel'a – jedna z foriem efektívnej spolupráce PZ s mimorezortnými odborníkmi. Psychológia, psychiatria a sociológia v prevencii kriminality, 1995, str. 84

¹² Snopko, M., Labáth, P. Profilovanie páchatel'a – jedna z foriem efektívnej spolupráce PZ s mimorezortnými odborníkmi. Psychológia, psychiatria a sociológia v prevencii kriminality, 1995, str. 85

¹³ Šulc, V. Mít vraha v hlavě. Policista, 2009, č.7, str. 44

Ve třicátých letech 20. století v knize Kriminální psychologie předpokládá Josef Šejnoha, že vyšetřovatel musí dobře znát materiální stránky trestného činu, jako je místo, čas, fyzické důkazy, ale také musí rozumět psychologické stránce pachatele, jako je motiv k trestnému činu.¹⁴

Z politických důvodů se vývoj psychologického profilování zastavuje a až v roce 1964 se objevuje publikace Základy soudní psychologie. V osmdesátých letech se profilování věnuje pozornost jak v literatuře, tak ve výzkumu. Pozornost je věnována dílčím aspektům kriminálního chování pachatelů různých trestných činů.¹⁵

Do roku 1989 se více dařilo neoficiální profilovací praxi, neboť novinky z USA nebyly v naší zemi vítané. Profilovalo se například v případě pětinasobného vraha Hojera či trojnásobného vraha Straky. V obou těchto případech se psychologický profil ukázal být po dopadení pachatele zdařilý, rozdíly nebyly dramatické, na druhou stranu některé závěry byly obecnějšího charakteru. To lze přičítat teprve počátečnímu vývoji profilování, protože Hojer vraždy páchal v letech 1978-1982, Strakův profil byl vytvořen v roce 1985. Poprvé u nás sestavil psychologický profil doktor René Grumlík, primář Psychiatrické léčebny v Opavě. Jednalo se o vraždu mladé ženy na sklonku roku 1979. Vyšetřovatel případu přinesl doktorovi všechen dostupný materiál o této vraždě a společně případ probírali ze všech stran. Lokalita, v níž byla vražda spáchána, vedla k vytypování možného bydliště pachatele. Surové až opovržlivé nakládání s tělem oběti mohlo znamenat pomstu. Podezření nakonec padlo na muže, který se v minulosti v místě vraždy obnažoval před ženami. Protože mu jedna z jeho obětí nevybíravým způsobem za jeho chování vynadala, chtěl se jí pomstít. Ve tmě si ji ale spletl a zabil ženu, která se jí podobala.¹⁶

Počátkem devadesátých let dochází k teoretickým úvahám odborníků o použití psychologického profilování u nás, jež byly publikovány v odborných časopisech. Od té doby si kriminalisté často zvou ke spolupráci psychology či

---

¹⁴ Polišínská, V.A. Profilování pachatelů trestných činů. Kriminalistika [online]. 2008, č. 4. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/profilovani-pachatelu-trestnych-cinu.aspx>>

¹⁵ Polišínská, V.A. Profilování pachatelů trestných činů. Kriminalistika [online]. 2008, č. 4. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/profilovani-pachatelu-trestnych-cinu.aspx>>

¹⁶ Šulc, V. Mít vraha v hlavě. Policista, 2009, č.8, str. 44

psychiatry při řešení závažných případů. Psychologové například vypracovali profil atentátníka, který v letech 1999-2003 sabotoval železniční dopravu. Podezřelý muž při zatýkání spáchal sebevraždu. Úspěch slavil i profil muže, který vydíral velké potravinářské podniky. Nicméně seznam všech případů, ke kterým je přizván psycholog, aby vytvořil psychologický profil neznámého pachatele, není k dispozici. Pokud je psychologický profil v konkrétním případě tak přiléhavý a přínosný pro vyšetřování, že skutečně pomůže kriminalistům vypátrat pachatele, je to důvod, aby se spolupráce mezi policií a psychologem rozvíjela. Mým názorem je, po prostudování materiálů, že v České republice se bude pomoc psychologů pro vypracování psychologického profilu užívat především v případech velmi závažných, které ohrožují větší množství lidí, ale že tato pomoc nebude vyžadována často.

1.2 Teoretické otázky psychologického profilování

1.2.1 Psychologické profilování jako rozbor chování

Psychologické profilování patří mezi jednu z metod psychologické pomoci, která se používá při vyšetřování závažných trestných činů. Psychologický profil vytvářejí psychologové na vyžádání kriminalistů, vyšetřovatelů, soudců či státních zástupců. Psychologický profil představuje behaviorální analýzu trestného činu, kdy vytvoření profilu závisí na speciálních znalostech kriminalistických, forenzněpsychologických, psychopatologických a kriminologických, ale také na intuici a zkušenostech s podobnými trestnými činy a jejich pachateli.¹⁷

Psychologické profilování vyplývá z nového interdisciplinárního rozpracování tradičních kriminalistických přístupů; přispívá k tomu rozvoj technických možností a spolupráce s dalšími vědními obory.¹⁸

Jak psychologické profilování definovat? Psychologické profilování je „postupem, při kterém psycholog využívá svých odborných znalostí o chování a prožívání člověka k tomu, aby určil pravděpodobný obraz neznámého

---

¹⁷ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1.vydání. Praha: Karolinum, 2006, str. 78

¹⁸ Vyhlídalová, P. K otázce psychologického profilování. Československá kriminalistika, 1990, č. 1-2, str. 68

pachatele trestného činu.“¹⁹ Teoretickým základem pro postup profilujícího psychologa je tedy výzkum chování. Stopy, které po sobě pachatel zanechal, jsou výsledky jeho individuálního chování a psycholog jim přiřazuje odpovídající charakteristiky jeho vnitřního duševního založení, které předmětné chování umožnily.²⁰

Profilující odborník podle analýzy důkazů shromážděných vyšetřováním konkrétního trestného činu vyvozuje základní psychické, sociální a demografické charakteristiky pachatele tohoto skutku.²¹

Psychologické profilování se zakládá na úvaze, že chování člověka souvisí s jeho duševním založením, s jeho osobností.²² „Na co určitý jedinec myslí, co si představuje a čím se ve své mysli zabývá, to řídí jeho činy.“²³ V obráceném pořadí tak můžeme z činů usuzovat na pravděpodobné duševní založení jejich původce.²⁴

Podstatou psychologického profilování je identifikace určitých charakteristik neznámého, neidentifikovaného útočnicka založená na způsobu, jakým spáchal násilný čin, a jeho interakci s obětí. Posuzováním útočnickova chování na místě činu mohou být neznámému pachateli přiřknuty určité charakteristické rysy. Některé informace jsou získány z popisu svědků, ale nejhodnotnější stopy budou založeny na kombinaci vyšetření místa činu, vyšetřovacích zkušeností, porozumění pachatelovu chování a chování oběti, znalost způsobu zranění, forenzní důkazy.²⁵

Zpracovat psychologický profil znamená vykreslit psychologické atributy a charakteristiky chování určité osoby.²⁶

Nejbohatší zdroj informací pro vytvoření profilu - způsob spáchání činu - se něčím vymyká, je nápadný, odlišuje se od ostatních případů. Způsob provedení činu se odráží ve stopách na místě činu a na těle oběti (pokud útok

---

¹⁹ Čírtková, L. Forenzní psychologie. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, str. 377

²⁰ Čírtková, L. Forenzní psychologie. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, str. 377-378

²¹ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie, 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, str. 76

²² Čírtková, L. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č.1, str. 21

²³ Čírtková, L. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č.1, str. 21

²⁴ Čírtková, L. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č.1, str. 21

²⁵ Napier, M.R., Baker K.P. Criminal personality profiling (Forensic science: An introduction to scientific and investigative techniques). 2. edition. 2005, str. 618-619

²⁶ Rossi, D. Psychological profiling and crime scene behavioral analysis. Police Chief, 1982, str. 152-153

pachatele nepřežije) a může vypovídat o osobnosti pachatele, o některých jejích zvláštnostech a o psychickém stavu pachatele v době páchaní činu. Čím markantnější jsou zvláštnosti osobnosti pachatele, tím je pravděpodobnější, že se otisknou v modu operandi. Profilující psycholog potom takové stopy identifikuje a dekóduje – přiřadí jim adekvátní význam.²⁷

Víra, že profilující expert dokáže odhadnout pachatelovo prostředí a charakteristiky, závisí na dvou hlavních předpokladech: na shodě a na homologii. K tomu, aby profilování fungovalo, musí zůstat pachatelovo jednání shodné ve více jeho činech. Pokud při prvním útoku pachatel oběť spoutá a umlčí ji roubíkem, ve druhém případě zahrne oběť polibky a komplimenty, ve třetím ji udeří a pobodá, potom bude nemožné prohlásit, že určitý soubor chování je úzce spjat s pachatelovým prostředím. Naštěstí se ve výzkumu znásilnění, krádeží a sériových vražd ukázalo, že pachatelé zůstávají víceméně ve shodě se svým minulým a dalšími provedeními činu. Druhý předpoklad – homologie – stojí na myšlence, že pokud dva různí pachatelé disponují stejnou osobností, spáchají zločin stejným způsobem. Obdobně tedy, pokud jsou podobné dvě scény deliktu, potom takové činy spáchal stejný typ člověka.²⁸

Psychologické profilování se zakládá na systematickém vyhodnocení všech dostupných informací o případu, které jsou použity k podrobné psychologické rekonstrukci chování pachatele. Z rozboru chování se prostřednictvím interpretačních pravidel a určitých teorií a modelů vytváří pravděpodobný profil pachatele.²⁹ Zdroje, které slouží pro vytvoření profilu, jsou dva – obecné a specifické poznatkové zázemí. **Obecné poznatkové zázemí** psycholog využívá k získání teoretických koncepcí, modelů a poznatků vytvořených v různých psychologických disciplínách (např. psychologie osobnosti, psychopatologie apod.) a v různých psychologických směrech (psychoanalýza, behaviorální psychologie apod.). **Specifické poznatkové zázemí** vzniklo postupným získáváním odborných zkušeností s profilováním

---

²⁷ Netík, K., Netíková, D., Hájek, S. Psychologie v právu. Úvod do forenzní psychologie. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 1997, str. 15

²⁸ Newburn, T., Williamson, T., Wright, A. Handbook of Criminal Investigation. 1.vydání. Willan publishing, 2007, str. 499

²⁹ Čírtková, L. Forenzní psychologie. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, str. 374 - 375

v praxi. Jedná se o poznatky, které jsou odvozeny ze srovnání a zobecnění již vyprofilovaných a objasněných činů. Studium profilovaných případů byla vytvořena specifická „nauka“ o profilování, jež je základem interpretačních postupů pro psychologa.³⁰

Tím, že se vytváří profil, se vykreslí souhrn znaků typických pro jedince, jež jej odlišují od ostatních. Jde o znaky fyziologické (věková hranice, výška, fyzické dispozice, barva vlasů apod.), psychologické (mentální úroveň, psychické poruchy atd.), sociální a jiné. Tyto znaky jsou odvozené z prohlídky místa činu, ze stop na místě činu, způsobu spáchání, charakteristiky oběti aj. Nezbytná je úzká spolupráce kriminalistů a znalce – psychologa. Znalec zjišťuje mentální úroveň, vlastnosti osobnosti, specifické rysy osobnosti včetně abnormních příznaků, a tím přispívá k typování osob, které by přicházely do úvahy jako potenciální pachatelé trestného činu.³¹

Profilování se řadí k heuristickým úsudkům, postavených na redukování vstupních komplexních informací pomocí hledání souvislostí a pravděpodobností. To se děje dvěma hlavními způsoby:

Intuitivní profilování

Empirické profilování

Intuitivní profilování – expert využívá nabyté zkušenosti z obdobných případů včetně psychologických, psychiatrických a kriminologických teorií a poznatků. Je úzce spojeno se subjektivní zkušeností experta.

Empirické profilování – vychází z empiricky ověřené souvislosti mezi chováním a osobnostními charakteristikami.

V praxi se dnes rozdíl mezi oběma typy stírají. Platí, že čím je podobnější scéna deliktu, tím podobnější budou i profily pachatelů.³²

Psychologické profilování se tradičně využívá při pátrání po neznámém pachateli závažného trestného činu, kdy se profil vytváří na základě stop zanechaných na místě činu. Další možnosti využití profilování jsou:

---

³⁰ Čírtková, L. Psychologické profilování: teoretický základ a empirická databáze. Kriminalistika, 1995, č. 2, str. 110

³¹ Snopko, M., Labáth, P. Profilovanie páchatel'a – jedna z foriem efektívnej spolupráce PZ s mimorezortnými odborníkmi. Psychológia, psychiatria a sociológia v prevenci kriminality, 1995, str. 84

³² Čírtková, L. Forenzní psycholinguistika – aktuální trendy. In *Bezpečnostní teorie a praxe. Zvláštní číslo 2010*. Praha : Policejní akademie ČR, 2010, str. 66

1. **Strukturovaný, deliktově specifický výslech** (zejména oběti) – směřuje ke zjištění, jak se pachatel během činu projevoval, choval. Při běžném výslechu může vyslýchaná osoba některé z důležitých věcí nezmínit, protože si na ně nevzpomene, anebo je nepovažuje za důležité, anebo se na ně vyslýchající nezeptá. Aplikace poznatků rozvíjených v rámci profilování pro rekonstrukci chování pachatele může tyto chyby eliminovat.

2. **Psychologická analýza a komparace jednotlivých skutků podle behaviorálních komponent** – vyšetřovatelé se zabývají otázkou, zda skutky nejsou páčány sériovým pachatelem. Psychologické profilování se v tomto případě zaměřuje na komparativní analýzu vzorců chování v jednotlivých případech.

3. **Při posuzování osobnosti a obvyklých a posledních aktivit oběti** s cílem pomoci identifikovat pravděpodobného pachatele.

4. **Při zjištění psychického stavu oběti údajné partnerské sebevraždy**, kdy jde o to zjistit, zda se opravdu jednalo o společnou sebevraždu, nebo o vraždu s následným pokusem vraha o sebevraždu.³³

5. **V případech neobvykle vypadajících sebevražd** (příbuzní jsou přesvědčeni o tom, že se jedná o smrt zaviněnou jinou osobou, přichází s verzí cizího zavinění či vraždy; kriminalisté požadují profilování osobnosti těchto sebevrahů)³⁴ **a rozšířených sebevražd** (v české praxi se objevují zejména případy rozšířené sebevraždy, v níž sebevrah byl vrahem svých dětí).³⁵

6. Tehdy, kdy je pachatel znám, například při únosech a zadržování rukojmí, kdy se profilující expert zaměřuje na **odhad reakcí pachatele na postup policie**.³⁶

7. Za zvláštní typ se považuje **tzv. geografický profil**, jenž bývá vypracován v případě sériových trestných činů. Je zjišťována souvislost mezi místy činu a

---

³³ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, str. 83

³⁴ Grumlík, R., Vavřík, P. Nejasné násilné smrti v psychiatricko-psychologickém profilování. Kriminalistický sborník, 1997, č. 6, str. 235

³⁵ Grumlík, R. Poznámky k psychologicko-psychiatrickému profilování. Kriminalistický sborník, 1994, č. 8, str. 354

³⁶ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, str. 84

sestavena topografická mapa, která určí pravděpodobnost lokalizace různých bodů z hlediska polohy pachatelova bydliště a možného příštího útoku.³⁷

Geografické profilování je charakterizováno jako vyšetřovací metoda, pomocí níž lze na základě analýz míst činů určit s vysokou pravděpodobností místo pobytu pachatele. Vychází se z toho, že si pachatelé nevybírají místa činů libovolně, a pokud se podaří pochopit pozadí jejich volby, lze dekodovat vzor jejich delikventního chování. Volba místa činu závisí na vztahu pachatele k jeho geografickému a sociálnímu prostředí. Z výzkumů vyplývá, že se pachatelé snaží, aby zachovali určitou vzdálenost místa činu od místa svého bydliště. Pachatelé upřednostňují známé prostředí, protože na takovém místě si dovolí více riskovat. Zatímco u psychologického profilování je na základě způsobu spáchání činu sestaven psychologický profil pachatele, u geografického profilování se pozornost zaměřuje na lokalitu a na propojení mezi lokalitami. Předpokladem je, že se musí jednat o více trestných činů a že je pravděpodobné, že je spáchal jeden pachatel. Odborník nejprve analyzuje policejní spisy, a pokud se domnívá, že činy spáchal tentýž pachatel, hledá místní souvislosti mezi místy činu a pohybem pachatele. Zabývá se informacemi o tom, jak se pachatel dostal na místo činu, kudy místo činu opouštěl, zda použil dopravní prostředek. Rozbor pohybů pachatele na útěku má klíčový význam.

Cílem geografického profilování je zeměpisně ohraničit oblast působnosti pachatele a pokud je to možné, označit místo, kde žije a odkud vychází za trestnou činností. Specialista na geografické profilování se musí seznámit s místy spáchaných trestných činů, s tím, jak se pachatel dostal na místo činu a z něj, jakých dopravních prostředků mohl využít.³⁸

Ne všechny těžko objasnitelné trestné činy jsou pro psychologické profilování vhodné. Před začátkem profilování je potřeba určit vhodnost deliktu k profilování. Ta je dána tehdy, pokud pachatel ukazuje způsob

---

³⁷ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, str. 85

³⁸ Protivinský, M. Sériové loupeže a geografické profilování (ze švýcarské kazuistiky). Kriminalistický sborník, 2009, č. 2, str. 35-36

chování, které se jeví jako neobvyklé a interpretovatelné. To především splňují sexuálně motivované delikty, kdy pachatel svým způsobem chování zviditelňuje elementy svých potřeb.³⁹

Scéna deliktu by měla vykazovat zvláštní rukopis pachatele. Přístupné profilování se tak nejeví zejména:

- delikty proti majetku jako běžná vloupání, krádež, zpronevěra
- vražda na objednávku
- organizovaný zločin
- tzv. zahlazovací vražda, kdy primárním úmyslem nebylo oběť usmrtit, ale protože se stala nepohodlným svědkem, pachatel k tomuto kroku přistoupil
- trestné činy spáchané pod vlivem drog⁴⁰

Pro evropské poměry byla určena **kritéria pro požadavek profilování na situace:**

- kdy dosavadní vyšetřování nevedlo k odhalení pachatele
- kdy předpokládaný motiv činu nebo modus operandi pachatele ukazoval na duševní poruchu⁴¹
- zločin spadá pod některou z kategorií: sadistické zneužití oběti při sexuálních útocích, rozkouskování oběti, zranění oběti a rozřezávání, „nemotivované“ zhářství, vraždy z vilnosti, vraždy se znetvořením, rituální zločiny, zvláštní, výjimečné případy znásilnění⁴²

Jako nejvhodnější pro profilování se jeví zločiny, ve kterých se nejmarkantněji projevují specifické rysy pachatele.⁴³

Pokud chce profilující expert dosáhnout úspěchu při profilování, musí znát mentalitu populace a podobu i obsah psychopatologických fenoménů okruhu svého působení (na příslušném území).⁴⁴

---

³⁹ Horn, A. Možnosti a hranice operativní analýzy případů. Kriminalistický sborník, 2004, č. 1, str. 54

⁴⁰ Netík, K., Neumann, J. Metoda psychologického profilování pachatele – příspěvek forenzní psychologie kriminalistické praxi. Československá kriminalistika, 1990, č. 1-2, str. 75

⁴¹ Grumlík, R., Vavřík, P. Nejasné násilné smrti v psychiatricko-psychologickém profilování. Kriminalistický sborník, 1997, č. 6, str. 234

⁴² Valenta, Z. Psychologické profilování u nás: ano či ne? Československá kriminalistika, 1992, č. 3, str. 262

⁴³ Valenta Z. Psychologické profilování u nás: ano či ne? Československá kriminalistika, 1992, č. 3, str. 262

⁴⁴ Grumlík, R. Poznámky k psychologicko-psychiatrickému profilování. Kriminalistický sborník, 1994, č. 8, str. 351

Metoda psychologického profilování bývá nejčastěji využívána až tehdy, když selhávají běžné vyšetřovací postupy. Často je závažným nedostatkem to, že profilující expert není ve vyšetřovacím týmu od samého počátku.⁴⁵ A tento nedostatek může být lehce odstraněn. Profil představuje soubor statisticky pravděpodobných znaků pachatele. Proto se vedle charakteristik, které se později potvrdí, mohou objevit i takové, které správné nejsou.⁴⁶

Nelze očekávat, že psychologický profil dovede vyšetřovatele ke konkrétnímu pachateli. Jeho úlohou je především nasměrovat vyšetřování správným směrem, zúžit okruh podezřelých, zvolit nejpravděpodobnější vyšetřovací verzi.⁴⁷

V rámci psychologického profilování se lze setkat s klasifikací deliktů a pachatelů, způsobů nakládání s tělem oběti a předmětů, jež si pachatel odnáší z místa činu. Toto třídění odráží chování pachatele, jedná se o určité behaviorální komponenty, jimiž se pachatel projevuje v souvislosti se spáchaným činem.

1) Organizovaný a dezorganizovaný pachatel

Rozlišují se dva základní typy deliktů: organizované a dezorganizované, jakož i koncepce organizovaného (kontrolujícího se) a dezorganizovaného (nekontrolujícího se) pachatele. Pro určení, o jaký typ činu se jedná, je rozhodující scéna deliktu. Zatímco u dezorganizovaného deliktu se setkáme se scénou, která je situační, náhodná, násilí vůči oběti je náhlé, tělo oběti a někdy i smrtící zbraň zůstávají na místě, při organizovaném činu má volba oběti i místa jistý řád, scéna je nezřídka naaranžována, s tělem oběti bývá manipulováno nebo je ukryto, vražedný nástroj chybí. Podle scény deliktu se odvozují i dva typy neznámých pachatelů: organizovaný a dezorganizovaný typ pachatele.⁴⁸ O jednotlivých charakteristikách těchto pachatelů vypovídá tabulka č. 1, která je součástí přílohy.

---

⁴⁵ Záhorská, J. Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů. 1.vydání. Portál, 2007, str. 103

⁴⁶ Čírtková: Psychologické profilování – mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č.1, str. 26

⁴⁷ Netík, K., Neumann, J. Metoda psychologického profilování pachatele – příspěvek forenzní psychologie kriminalistické praxi. Československá kriminalistika, 1990, č. 1-2, str. 76

⁴⁸ Čírtková, L., Červinka, Fr. Forenzní psychologie. 1. vydání. Praha: Support, 1994, str. 99-100

Většina pachatelů nicméně spadá do třetího typu – smíšeného. Poměr znaků organizovanosti a dezorganizovanosti je přítomen v různém poměru.⁴⁹

2) Nakládání s tělem oběti

Pro psychologický profil je významné, jakým způsobem pachatel nakládal s tělem oběti. Při nakládání s tělem oběti hrají roli především vztah mezi pachatelem a obětí, úroveň pachatelovy kriminální sofistikovanosti, stupeň plánování, postoj pachatele k oběti jako k individualitě či reprezentantovi skupiny lidí (ženy obecně, typ ženy), pachatelova znalost místa, kde s tělem manipuluje. Umístění může naznačit, zda pachatel bydlí blízko místa nakládání s tělem, či nikoliv. Rozeznávají se tři základní způsoby:

1. odhození

2. ukrytí

3. vystavení

K dalším způsobům nakládání s tělem oběti patří **overkilling**, **personifikace**, **staging** a tzv. **depersonalizace oběti**. O všech způsobech nakládání s tělem oběti podrobněji pojednává příloha č. 2.

Přesunutím těla na jiné místo pachatel vytváří další místa činu. Například vůz použitý k transportu těla se stává dalším místem činu. Jestliže je přesunutí těla součástí procesu k ukrytí těla, tato jednání pocházejí pravděpodobně od organizovaného pachatele, jehož cílem je ochránit svou identitu nebo zpozdit odhalení činu. Přesun těla může být proveden do oblasti, kde nebude nalezeno, anebo pokud kdy bude nalezeno, oblast sama bude známá pro specifickou činnost, jako je ulička milenců nebo skládka odpadu. Taková manipulace s tělem oběti často poskytuje důkazy v podobě vlasů, vláken a vzorků DNA, které mohou být nalezeny ve voze, který byl k transportu oběti použit. Často takové důkazy směřují od oběti ke konkrétnímu pachateli.⁵⁰

3) Význam předmětů zcizených pachatelem oběti

---

⁴⁹ Hofmanová, J. Behaviorální analýza. Metoda sestavování kriminálního profilu pachatele. 1. vydání. Praha: Jaroslav Hofman, 2010, str. 85

⁵⁰ Napier, M.R., Baker K.P. Criminal personality profiling (Forensic science: An introduction to scientific and investigative techniques). 2. edition. 2005, str. 628

Psychologické profilování se zaměřuje i na význam, který jednotliví pachatelé připisují předmětům, které seberou oběti. Tyto předměty spadají do tří základních kategorií: **průkazní, cennosti, psychologické**.

Součástí pachatelova modu operandi může být odcizení **průkazního** předmětu, který může pachatele identifikovat a vést k jeho zatčení. Pachatel může vzít **cennosti**, aby splnil svou motivaci po finančním zisku, nebo může vzít předměty minimální hodnoty; často totiž předměty malé finanční hodnoty nikdo nepostrádá. Třetí kategorie spadá do oblasti pachatelovy **psychosexuální motivace**, do jeho úsilí a myšlení. Takové krádeže nemají co dělat s ochranou identity pachatele nebo naplnění účelu finančního zisku. Jsou řízeny vnitřní potřebou pachatele. Takové předměty se nazývají trofeje, nebo památky, v závislosti na významu, jaký jim dávají pachatelovy duševní pochody. Pro pachatele mohou takové odcizené předměty znamenat dokonání, úspěch či vítězství ve smyslu jeho zločinnosti, tudíž schraňuje takové předměty jako trofeje. Pro jiného pachatele může takový předmět znamenat událost, na niž s láskou vzpomíná, a nechává si jej jako památku, kterou může zahrnout do svých masturbačních fantazií.⁵¹

1.2.2 Psychologické profilování jako rozbor řečového chování

- Forezní psycholingvistika

Forezní psycholingvistika analyzuje řečové chování (výpovědi, výhrůžné dopisy, nahrávky na libovolném nosiči) konkrétních osob, důležité při vyšetřování kriminálních případů.⁵²

Základem je předpoklad, že každý člověk používá řeč individuálním způsobem. Totožný obsah různí lidé vyjádří pomocí jiných lexikálních, syntaktických, stylistických a dalších lingvistických znaků.⁵³

Forezní psycholingvistika má blízko k profilování, neboť se u obou aplikuje stejná psychologická úvaha – pravděpodobné charakteristiky se

---

⁵¹ Napier, M.R., Baker K.P. Criminal personality profiling (Forensic science: An introduction to scientific and investigative techniques). 2. edition. 2005, str. 619-620

⁵² Čírtková, L. Forezní psycholingvistika – aktuální trendy. In *Bezpečnostní teorie a praxe. Zvláštní číslo 2010*. Praha : Policejní akademie ČR, 2010, str. 65

⁵³ Čírtková, L. Forezní psychologie. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, str. 384

dedukují u neznámého pachatele podle tzv. scény deliktu, v případě forenzní psycholinguistiky podle specifického obrazu řečového chování.⁵⁴

Pokud se vytváří psychologický profil na základě řečového chování, aplikuje se postup skládající se z navazujících úseků:

- detailní popis sdělení, jeho následná forenzně psychologická analýza z hlediska obsahu, formy, chybovosti
- motivace pro formulaci sdělení
- pravděpodobné charakteristiky pisatele⁵⁵

U analýzy řečového chování převažují postupy intuitivního profilování, empirické pravděpodobnostní souvislosti mezi řečovým chováním a charakteristikami pachatele nejsou momentálně k dispozici.⁵⁶

Znalec se při analýze řečového chování vyjádří k pravděpodobnému vzdělání, profesi, věku, národnosti, ale i k psychologickým charakteristikám autora řečového chování.⁵⁷

Otázky, na něž forenzní psycholingvisté hledají odpovědi, se dělí do tří hlavních skupin: první se týká identity autora, poznání, zda se určitým způsobem vyjadřuje známá osoba. Jedná se zejména o případy, kdy podezřelá osoba či obviněný prohlašují, že konkrétní řečové chování není jejich dílem – tehdy se psycholingvisté snaží prokázat, že dotyčná osoba má jedinečný styl vyjadřování, který ji prozradil. V jednom případě srovnávali vyšetřovatelé deník s prokazatelnou písemností od podezřelého. Podobnost se našla v zaznamenávání doby, v užívání totožných vulgárních slov, ve stejném vyjadřování emocí. Druhá skupina otázek se vztahuje k charakteristikám autora – k posouzení jeho rysů a osobnosti. Třetím okruhem je stanovení prognózy – co autor pravděpodobně udělá za různých okolností. Tento okruh se týká především odhadování vážnosti hrozby.⁵⁸

---

⁵⁴ Čírtková, L. Forenzní psychologie. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, str. 384

⁵⁵ Čírtková, L. Forenzní psycholinguvistika – aktuální trendy. In *Bezpečnostní teorie a praxe. Zvláštní číslo 2010*. Praha : Policejní akademie ČR, 2010, str. 65

⁵⁶ Čírtková, L. Forenzní psycholinguvistika – aktuální trendy. In *Bezpečnostní teorie a praxe. Zvláštní číslo 2010*. Praha : Policejní akademie ČR, 2010, str. 67

⁵⁷ Čírtková, L. Forenzní psychologie. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, str. 387

⁵⁸ Siegel, J.A., Stukko, P.J., Knupfer, G.C. Encyclopedia of forensic science. Volume three. Academic press, 2000, str.1276-1280

Odvodit profil autora řečového chování je nemožné u stručných textů bez řečových individualismů psaných v pseudo-úředním stylu nebo u krátkých expresivních sdělení bez konkrétních sekvencí (např. chybí hrozba a scénář její realizace). Klíčový je výčet typických znaků v řečovém chování neznámého pisatele. Vhodné jsou případy, v nichž pisatel nabídne obsáhlé řečové produkty anebo sdělení, jež obsahují bezděčně i prvky tzv. signatury, které umožňují určit typové charakteristiky i individualitu pisatele.⁵⁹

Forenzní psycholingvistika řeší i posuzování vážnosti hrozby v rámci „Threat assessment“, které představuje relativně samostatnou oblast forenzní psycholingvistiky. Je založeno na tom, že výhrůžky a hrozby mohou ohlašovat blížíci se fyzické násilí či útoky.⁶⁰ Kromě toho se v rámci forenzní psycholingvistiky srovnávají i dvě či více hrozeb – jde o to odhalit, zda jejich původcem je tatáž osoba. Mohou být vytvořeny na pohled zcela rozdílně, s odlišnou slovní zásobou, ale pečlivé probádání může upozornit na podobnosti. Například obě hrozby mohou začínat instrukcemi, aby hrozba byla brána vážně, následuje prohlášení, že hrozba je reálně proveditelná, pokračují konkrétní instrukce ohledně předání peněz, nakonec se opakuje varování, aby se do věci nevměšovala policie. Takové podobnosti v přístupu k výhrůžce mohou naznačovat stejné myšlenkové pochody svědčící o totožném autorovi.⁶¹

---

⁵⁹ Čírtková, L. Forenzní psycholingvistika – aktuální trendy. In *Bezpečnostní teorie a praxe. Zvláštní číslo 2010*. Praha : Policejní akademie ČR, 2010, str. 67

⁶⁰ Čírtková, L. Forenzní psycholingvistika – aktuální trendy. In *Bezpečnostní teorie a praxe. Zvláštní číslo 2010*. Praha : Policejní akademie ČR, 2010, str. 69

⁶¹ Siegel, J.A., Stukko, P.J., Knupfer, G.C. Encyclopedia of forensic science. Volume three. Academic press, 2000, str. 1279

2. Vytváření psychologického profilu

2.1 Základní kroky při vytváření profilu

Úspěšnost psychologického profilování není stoprocentní, v USA se uvádí 40-45% úspěšnosti. Přesto je nesporným přínosem reálná možnost zvýšení efektivnosti a výkonnosti příslušníků policejních služeb na úseku objasňování kriminálních činů. Se současným nárůstem kriminality je důležité rozvíjet vše, co přispěje ke zvyšování odhalování trestných činů.⁶²

Metoda psychologického profilování v sobě zahrnuje nejméně 80% psychologie, psychiatrie a sexuologie, 15% kriminalistiky a zbytek jiné nauky. Ideálním řešením se jeví sestavení týmu, kde by všichni odborníci působili od počátku.⁶³

Pečlivá analýza místa činu a dalších dostupných informací vede k rekonstrukci průběhu činu, jež obsahuje pravděpodobný sled chování pachatele a oběti, a následně k vytvoření profilu neznámého pachatele, jenž má podobu zprávy a s nímž jsou seznámeni členové vyšetřovacího týmu.⁶⁴

Při profilování se uplatňují dva principy uvažování:

1. Celostní přístup – každý zjištěný detail musí korespondovat s celkovým závěrem profilu. Pokud se objeví nový poznatek, zjišťuje se, zda zapadá do stávajícího profilu.
2. Pluralitní přístup – expert může volit mezi poměrně velkým množstvím různých teoretických koncepcí a modelů, jež aplikuje jako schéma výkladu na konkrétní trestný čin. Na základě zvolené teorie dává trestnému činu určitý smysl, pachatelovo chování dělá pochopitelným pro vnější okolí. Teoretické modely umožňují interpretovat fakta o případu.⁶⁵

Existují především dvě cesty, jak porozumět procesu psychologického profilování. Jedna se nazývá induktivní metoda a v podstatě se rovná psychologickým syndromům. Syndromem se rozumí soubor příbuzných

---

⁶² Forro, P. Psychologické profilovanie páchatel'ov závažném trestnej činnosti – východiská a možnosti rozvoja. Kriminalistika a jej význam pre rozvoj bezpečnostných disciplín, 1994, str. 185

⁶³ Valenta, Z. Psychologické profilování u nás – ani či ne? Československá kriminalistika, 1992, č. 3, str. 264

⁶⁴ Čírtková, L. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č.1, str. 23

⁶⁵ Čírtková, L. Forenzní psychologie. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, str. 375 a násl.

symptomů. Klinická diagnóza syndromu zahrnuje srovnání chování jednotlivce s chováním ostatních za podobných okolností, jež byly v minulosti studovány. Induktivní profil pachatele je soubor útočnickových charakteristik, které jsou odvozeny ze statistických závěrů, u nichž se rozumí, že jimi disponují pachatelé, kteří spáchají stejný typ zločinu. Induktivní profil je vlastně určitý průměr, je výsledkem statistických dat či srovnávací analýzy a vyúsťuje v zobecnění.

Příkladem induktivního uvažování je případ, kdy čtyřiaadvacetiletá běloška je znásilněna ve svém bytě v prvním podlaží. Studie dvaceti sériových násilníků říká, že pachatelé mají tendenci útočit na ženy ve stejném věkovém pásmu, v jakém jsou oni sami a dále, že útočí na ženy stejné rasy. Proto se usuzuje, že pachatel zodpovědný za nevyřešené znásilnění bude bílý muž ve věku přibližně dvacet čtyři let. Výhoda induktivního profilu je, že může být zpracován velice rychle a nevyžaduje aplikaci zvláštních znalostí. Hlavní nevýhoda je jeho stručnost a neurčitost.

Deduktivní profil pachatele je soubor pachatelových charakteristik, které jsou odvozeny ze souběhu fyzických důkazů a důkazů o vzorech chování, které se odrazily ve zločinu. Deduktivní profil vychází z forenzních důkazů, viktimologie a charakteristiky místa činu.

Příkladem deduktivního uvažování je situace, kdy čtyřiaadvacetiletá běloška je znásilněna ve svém bytě v prvním podlaží v poledních hodinách. Žije sama. Dveře byly zamčené. Násilník se dovnitř dostal nezajištěným oknem. Měl na sobě rukavice, masku; ženu spoutal. Aby ženu udržel pod kontrolou, hrozil jí nožem. Během znásilnění použil kondom, který si přinesl s sebou. Během útoku ženu několikrát oslovil jménem, ale žena jej podle hlasu nepoznala. Po znásilnění rychle prohledal byt a ukradl ženě kreditní karty, šperky a peníze v hotovosti. Z toho lze vyčíst, že:

- pachatel si nasadil rukavice, aby za sebou nezanechal otisky prstů; masku si nasadil, protože se obával, že by oběť poznala, o koho se jedná
- protože měl pachatel s sebou kondom, dá se předpokládat, že plánoval, že ženu znásilní, a dále, že již v minulosti mohl podobný čin spáchat

- jelikož pachatel ženu oslovoval jménem a nasadil si masku, žena patrně útočníka zná; pachatel si svou oběť za cíl vybral, vyhlédl si ji s předstihem

Hlavní výhodou tohoto postupu je, že poskytuje jasný pohled na pochopení specifického modelu kriminálního chování. Je individualizovanější. Klíčovou nevýhodou je čas a úsilí, které se profilu musí věnovat, dále že vyžaduje multidisciplinární propojení a znalost na straně profilovače.⁶⁶

Při vytváření profilu neznámého pachatele se forenzní psycholog musí zaměřit na nalezení odpovědi na otázky:

1. Jak byl čin spáchán?
2. Proč byl čin spáchán?
3. Kdo čin spáchal?

Ad 1) Analyzují se tzv. primární data, tedy informace získané prvotně z místa činu, eventuálně z místa nálezu oběti a všechny dostupné informace o oběti a případných podezřelých.⁶⁷ Řadí se sem např. poloha místa činu, zajištěné stopy, pitevní protokol, výpovědi osob apod. Odborně se tato část nazývá behaviorální analýza místa činu (Američané používají termín scéna deliktu). Analýza má vytvořit představu o tom, jak se předmětná událost odehrála, jak se pachatel choval, jaká byla reakce oběti, časový sled činností. Optimální je situace, kdy je konzultující psycholog přítomen již od počátku ohledání místa činu a může si jej sám prohlédnout. Konzultant si totiž z povahy své profese bude všimnout jiných okolností než kriminalisté, zaměří se na to, co má souvislost s osobností jedince, který čin spáchal – jak je oběť ukryta, v jaké poloze byla nalezena, zda byla oběť přemístěna.⁶⁸

Podle průběhu trestného činu se rozlišují místa činu na:

- místo prvního kontaktu pachatele s obětí, což je místo, kde si pachatel vyhlédl oběť nebo ji kontaktoval slovně
- místo útoku, což je místo, kde pachatel oběť napadl
- místo činu v úzkém slova smyslu – místo vykonání většiny kriminálního chování

---

⁶⁶ Siegel, J.A., Stukko, P.J., Knupfer, G.C. Encyclopedia of forensic science. Volume one. Academic press, 2000, str. 469-471

⁶⁷ Netík, K., Neumann, J. Metoda psychologického profilování pachatele – příspěvek forenzní psychologie kriminalistické praxi. Československá kriminalistika, č. 1-2, 1990, str. 74

⁶⁸ Záhorská, J. Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů. 1. vydání. Portál, 2007, str.105

- místo odložení či nálezu oběti – pachatel zanechává mrtvolu oběti⁶⁹

Mezi významné položky místa činu se řadí:

poloha těla – musí být zaznamenána písemně i fotograficky v době nálezu, neboť během ohledání může dojít k manipulaci s mrtvým tělem, nebo poloha těla může být změněna při resuscitačních pokusech či nálezcem těla; pro profilujícího experta je důležité, aby dokumentace zachycovala tělo v poloze, v jaké ji zanechal pachatel

stav těla – zjišťování stavu oběti a jejího oblečení – zda oběť byla svlečena úplně, částečně či zda byla oblečená, zda nebylo oblečení nějak poškozeno, zda zranění na těle odpovídají poškození oděvu

množství a povaha zranění – soupis všech zranění, mechanismus jejich vzniku, odhad doby vzniku zranění, která zranění byla způsobena zaživa a která po smrti, přítomnost alkoholu či jiných návykových látek v krvi oběti; počet a směřování zasazených ran naznačuje pachatelův stav v době útoku; velký počet bodných ran může signalizovat rozrušení pachatele způsobené zlobným afektem, například u vražd motivovaných mstou

přítomnost a lokalizace ostatních stop – pro profilujícího experta jsou důležité stopy trasologické, jako otisky bot či pneumatik, jež naznačují, jakým způsobem se pachatel na místo činu dostal, zda byl na místě dříve než oběť a čekal na ni, nebo zda oběť sledoval; biologické stopy – z nich především krevní dokumentují pohyb oběti a pachatele na místě činu, snaha zraněné oběti uniknout před pachatelem; přítomnost spermatu může vypovídat s vysokou pravděpodobností o sexuální motivaci; balistické stopy se nacházejí u násilných činů spáchaných střelnou zbraní

okolí místa činu – expert posuzuje, jaké riziko pachatel podstoupil, pokud se zdržoval na místě činu při manipulaci s obětí, stanoví únikové a přístupové trasy, znalost terénu pachatelem; dokumentace má obsahovat letecký snímek oblasti či alespoň zakreslení místa činu do mapy⁷⁰

---

⁶⁹ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, str. 92

⁷⁰ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, str. 93-95

Pokud nelze zajistit účast konzultanta při ohledání, musí mu být následně předán podrobný protokol o ohledání místa činu s videodokumentací, s fotografiemi, na kterých je zachycena poloha oběti, viditelná zranění, trasologické a jiné stopy. Důležitou úlohu v této fázi hrají kriminalistické informace, je vhodné úzce spolupracovat s vyšetřovatelem. Je žádoucí vytvářet specializované vyšetřovací týmy s profilujícím psychologem, který bude vystupovat jako rovnocenný člen takového týmu.⁷¹ Zanedbatelné nejsou ani poznatky o okolí místa činu, o jeho dostupnosti, únikových trasách. Mezi dalšími materiály nesmí chybět ani dokumentace vyšetřovacích úkonů, pokud byly provedeny, jmenujme rekonstrukci a balistickou expertizu, protokol o pitvě oběti s podrobnou fotodokumentací, která poskytne přehled o zraněních a jejich umístění a profilujícímu expertovi naznačí duševní rozpoložení pachatele v době činu, dále protokoly výslechu svědků, ze kterých vyplývá podezření na pachatele či se dozvídáme informace o oběti a jejím životě. Podrobné informace o životě oběti pomohou určit, jaká byla oběť, jak se chovala, proč si pachatel vybral právě ji, zda oběť lehce navazovala kontakty, zda byla k roli „oběti“ předurčena, jaké pohnutky vedly ke spáchání činu.⁷² Z určitého pohledu se může ukázat, že nevyřešený násilný trestný čin často vychází z neúplného nebo chybného porozumění oběti. Studium oběti musí být důkladné a musí být provedeno okamžitě.⁷³

Lidé mají různé osobnostní faktory, které je pomáhají charakterizovat. Objevují se v každodenním životě a často se týkají přímo viktimizace. Charakteristiky oběti mohou také nabídnout pohled z hlediska osobnosti útočníka. Proč byla tato osoba napadena místo jiné osoby? Vyšetřovatelé se snaží odpovědět na otázku: „Přispěl životní styl oběti k viktimizaci?“ Případy zůstanou často nevyřešené, protože klíčové informace o oběti a jejím životním stylu nebyly odhaleny. Takové důvěrné detaily obvykle vysvětlují nebo objasňují, proč se obětí stala právě tato osoba, na tomto konkrétním místě,

---

⁷¹ Netík, K., Neumann, J. Metoda psychologického profilování pachatele – příspěvek forenzní psychologie kriminalistické praxi. Československá kriminalistika, č. 1-2, 1990, str. 74

⁷² Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, str. 80-81

⁷³ Napier, M.R., Baker K.P. Criminal personality profiling (Forensic science: An introduction to scientific and investigative techniques). 2. edition. 2005, str. 619

v tento čas, tímto zvláštním způsobem, a tímto konkrétním pachatelem. Viktimologická data jsou tak rozhodná pro postup ve vyšetřování a jeho konečné vyřešení, že zvláštní pozornost jim musí být věnována hned v úvodu.⁷⁴

Psycholog vytvářející profil se seznamuje s podstatnými fakty ze života oběti, s dny a hodinami před její smrtí. Její pohyb je zaznamenán na časovou osu, sledují se osobní spojení, aby se zjistilo, kde mohlo dojít ke zkřížení dráhy s něčím podezřelým.⁷⁵

Mezi nejpoužívanější **typologie oběti** patří:

1. **typologie oběti podle zažitého trestného činu** – nejčastěji: oběti přímého fyzického násilí, oběti sexuálního násilí, oběti domácího násilí, oběti s majetkovou újmou způsobenou vloupáním do soukromí, oběti podvodů⁷⁶

2. **podle reakce na jednání pachatele:**

- oběť agresivně reagující – jedná bez rozmyslu, střetne se s útočníkem bez ohledu na možná rizika
- oběť pasivně reagující – psychicky ochromena, podřizuje se pokynům útočníka
- oběť racionálně jednající – dokáže situaci reálně zhodnotit, snaží se utéct nebo s pachatelem vyjednat⁷⁷

3. **podle interakce oběti s pachatelem:**

- oběť ovlivnila motivaci pachatele, vlastnímu kriminálnímu jednání předcházela interakce pachatele s obětí – **zúčastňující se oběť**
- oběť bez vztahu k pachateli – **nezúčastňující se oběť**
- **provokující oběť**, jež pachatele špatně odhadla, podcenila nebezpečí
- **latentní oběť** – vyznačuje se přítomností všech viktimogenních faktorů; role oběti není veřejná
- **nepravá oběť** – role oběti je získána shodou nešťastných náhod, kdy se osoba ocitla v nesprávnou dobu na nesprávném místě⁷⁸

---

⁷⁴ Napier, M.R., Baker, K.P. Criminal personality profiling, str. 619 IN Forensic Science: An introduction to scientific and investigative techniques. Ed. James, Start H.-Nordby, Jon J., Second edition, 2005

⁷⁵ Matoušková, I. Vývoj psychologického profilování. Security magazin, 2007, č. 3, str. 64

⁷⁶ Čírtková, L. Forenzní psychologie. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, str. 114

⁷⁷ Hofmanová, J. Behaviorální analýza. Metoda sestavování kriminálního profilu pachatele. 1. vydání. Praha: Jaroslav Hofman, 2010, str. 98

Velmi obtížná, nebo skoro až nemožná, by byla práce experta, který by měl sestavit psychologický profil pachatele činu, který se odehrál před delší dobou nebo by měl využívat nedostatečné vyšetřovací zprávy.⁷⁹

Aktuální případ musí být porovnán s co největším množstvím vyřešených obdobných případů; využívat zjištěné vztahy mezi delikty a jejich pachateli a hledat v nich souvislosti.⁸⁰

Ad 2) Aby psycholog odpověděl na druhou otázku, přechází k úvahám o vnitřním prožívání neznámého pachatele. Zjišťuje, proč byl čin spáchán. Ze způsobu spáchání činu expert usuzuje na určité pohnutky, které byly motivací pro kriminální jednání.⁸¹

Ad 3) Ve třetím kroku dochází k odhadu, kdo spáchal delikt. Znalec vychází z výsledků prvních dvou fází a z kriminologických poznatků o pachatelích obdobných trestných činů.⁸² Dochází k vytvoření samotného profilu, tj. sestavení pravděpodobných charakteristik osobnosti pachatele a souhrnu důležitých údajů k jeho osobě. Poznání způsobu provedení činu a jeho zvláštností vyžaduje od experta schopnost objevit a správně interpretovat jeho projevy na místě činu. Tato schopnost předpokládá **cit pro detail**, umění povšimnout si i zdánlivě nepodstatných či momentálně nevysvětlitelných detailů, **cit pro čin** – schopnost rozlišit typické způsoby provedení činu a jejich stopy od neobvyklých a uvědomit si jejich význam, **cit pro význam**, který odráží schopnost získané informace interpretovat, dát jim význam, smysl.⁸³

2.2 Obsah psychologického profilu

Profil se zaměřuje na osobnost pachatele, je náčrtem domnělých psychologických znaků, např. inteligence, duševních zvláštností,

---

⁷⁸ Čírtková, L. Forezní psychologie. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, str. 114-115

⁷⁹ Netík, K., Neumann, J. Metoda psychologického profilování pachatele – příspěvek forezní psychologie kriminalistické praxi. Československá kriminalistika, 1990, č. 1-2, str. 74

⁸⁰ Valenta, Z. Psychologické profilování u nás – ano či ne? Československá kriminalistika, 1992, č. 3, str. 263

⁸¹ Čírtková, L. Forezní psychologie. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, str. 378-379

⁸² Netík, K. – Neumann, J. Metoda psychologického profilování pachatele – příspěvek forezní psychologie kriminalistické praxi. Československá kriminalistika, 1990, č. 1-2, str. 74

⁸³ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, str. 109

profesionálního zaměření, sexuální orientace. Součástí profilu mohou být i doporučení po dopadení pachatele – zatčení, vedení výslechu. S hotovým profilem se seznámí členové vyšetřovacího týmu; na jeho základě se upřesní vyšetřovací verze, navrhuje se další postup ve vyšetřování. S novými poznatky může být profil upřesňován či pozměňován. Po dopadení pachatele se zjišťuje shoda profilu a pachatele.⁸⁴ Psychologický profil je souhrnem statisticky pravděpodobných znaků pachatele, a proto se po odhalení pachatele může stát, že profil obsahoval i charakteristiky, jež se ukázaly být nepravdivé či mylné. Čím je nápadnější scéna deliktu, tím spolehlivější může být profil.⁸⁵

Psychologický profil zpravidla zahrnuje tyto údaje:

pravděpodobné pohlaví pachatele

přibližný věk

rodinný stav

orientační odhad sociálních vazeb

dosažené vzdělání

inteligenci

pravděpodobné zaměstnání, profesionální orientaci

sexuální přizpůsobení, zralost

sexuální deviace

kriminální minulost, jaká je pravděpodobnost opakování podobného deliktu

bydliště ve vztahu k místu činu

pravděpodobná reakce na vyšetřování⁸⁶

2.3 FBI - model

Pro účely profilování je nezbytné, aby byla scéna deliktu důkladně prozkoumána. Z tohoto důvodu byla vytvořena určitá pravidla – jedná se o FBI – model. Podle návodu by se měla pozornost věnovat sedmi hlediskům:

1. Druh vraždy a vražedný styl

Podle počtu obětí a míst činů lze rozlišovat:

masového vraha (mnoho obětí v jedné situaci)

⁸⁴ Čírtková, L. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č.1, str. 23

⁸⁵ Čírtková, L. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č.1, str. 26

⁸⁶ Čírtková, L., Červinka, Fr. Forezní psychologie. 1. vydání. Praha: Support, 1994, str. 102

vraha na vražedné túře (mnoho obětí v jednom sledu za sebou na různých místech)

sériového vraha

Masovým vrahem je označován ten, kdo má na svědomí čtyři nebo více obětí na jednom místě během totožné události. Většinou útočí na členy vlastní rodiny nebo na skupinu osob, která s jeho problémy nemá nic společného. Své činy většinou neplánuje.⁸⁷ Při vyšetřování masových vrahů je u nich obvykle objevena duševní choroba, neurologický defekt nebo byli v dětství týráni či zneužíváni. Masoví vrazi obvykle trpí poruchami nálad, například depresemi či manickými epizodami doprovázenými prudkými změnami duševního rozpoložení, trvajících někdy týdny či dokonce měsíce. Obvykle zabíjejí v průběhu těchto vypjatých časových období. Mimo ně se svému okolí jeví jako neškodní a mírní.⁸⁸

Příklady masových vrahů: Švýcarský obchodník Friedrich Leibacher pod vlivem krachujícího podnikání a pod špatným psychickým stavem (rozdvojená osobnost alkoholika) v roce 2001 projde do parlamentu švýcarského kantonu Zug převlečený za policistu. Zabije 14 členů parlamentu, 18 zraní. Sám se pak zastřelí.⁸⁹

V roce 1984 James Oliver Huberty, po propuštění ze soukromé bezpečnostní agentury, vstoupí do restaurace McDonald's v americkém San Diegu. Začne střílet po návštěvnících, masakr trvá 30 minut, potom Hubertyho zastřelí odstřelovač ze zásahové jednotky. Bilance: 21 mrtvých, 19 zraněných.⁹⁰

Spree killer – vrah na vražedné vlně; tzv. toulavý vrah. Je pachatelem vražd na různých místech ve velmi krátkém časovém úseku. Tyto zločiny mají původ v jediné události. Jen tak se „poflakuje“, a kdo se mu nelíbí, toho zabije. Většinou sám se smrtící mašinérií přestane a zločin „vyšumí“, nebo se pachatel zabije.

---

⁸⁷ Vlčková, L. Epoque speciál, 2010, č. 2, str. 37

⁸⁸ Pincus, J.H. Masoví vrazi. 1. vydání. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2002, str. 111

⁸⁹ Vlčková, L. Epoque speciál, 2010, č. 2, str. 37

⁹⁰ Vlčková, L. Epoque speciál, 2010, č. 2, str. 37

Sériový vrah spáchá tři nebo více vražd v časovém intervalu. Převážná většina sériových vrahů jsou muži a k útoku na oběť používají střelnou zbraň, nože, sekery, jed nebo oběť uškrtní.⁹¹

Moderní definice sériových vrahů se nevztahuje na teroristy, některé hlavy států a ani na najaté vrahy, jejichž motivem je fanatismus, politika nebo peníze.⁹²

Sériovní vrazi páchají vraždy bez zřejmého motivu, nejčastěji je pohánějí sexuální pudy. Vraždy spáchají v průběhu několika měsíců, někdy let. K identifikaci sériového vraha je třeba pochopit jeho vnitřní motivaci, jeho představivost, která se mění v určitý rituál během vraždy nebo těsně po ní.⁹³

Sériovní vrazi jsou obvykle inteligentní; podle studií FBI jejich IQ dosahuje hodnoty 110.⁹⁴

Psychologicky vytvářejí nejednotnou skupinu. Většina z nich je odborníkem vyhodnocena jako dissociální osobnost, ignorující platná morální pravidla, jsou citově chladní, bez schopnosti empatie, netrpí pocity viny.⁹⁵

Sériové vrahy přitahují situace, které si většina lidí nedokáže ve fantazii vytvořit, a dokonce takové představy i uskutečňují. Ostatní lidé pro ně představují pouze spotřební materiál, vůči němuž nemají výčitky svědomí.⁹⁶

Sériový vrah, pokud jeho cílem není získání majetku, často vraždí stejné typy lidí. Zločin je pro něj jakýsi rituál. Oběť nechápe jako lidskou bytost, ale jako věc, jež je určena k uspokojení jeho žádosti. Identita oběti není důležitá; klíčové je to, co představuje pro vraha.⁹⁷

Odhalit sériového vraha není jednoduché. Mnoho z nich se po činu usadí v jiné zemi, někdy postačí, že není nalezeno žádné spojení mezi jednotlivými zločiny pachatele.⁹⁸

Mezi naznačenými typy vrahů existuje řada rozdílů: Masový vrah a spree killer se ve většině případů nezajímají o identitu svých obětí. Sériový vrah je

---

⁹¹ Porada, V. Fenomén zvaný „sériový vrah“. Kriminalistická společnost, č. 1, 1995, str. 10

⁹² Porada, V. Fenomén zvaný „sériový vrah“. Kriminalistická společnost, č. 1, 1995, str. 9

⁹³ Porada, V. Fenomén zvaný „sériový vrah“. Kriminalistická společnost, č. 1, 1995, str. 9

⁹⁴ Porada, V. Fenomén zvaný „sériový vrah“. Kriminalistická společnost, č. 1, 1995, str. 10

⁹⁵ Čírtková, L. Co vede ruku sériových vrahů. Psychologie Dnes, č. 2, 2007, str. 26

⁹⁶ Čírtková, L. Co vede ruku sériových vrahů. Psychologie Dnes, č. 2, 2007, str. 26

⁹⁷ Porada, V. Fenomén zvaný „sériový vrah“. Kriminalistická společnost, č. 1, 1995, str. 10

⁹⁸ Porada, V. Fenomén zvaný „sériový vrah“. Kriminalistická společnost, č. 1, 1995, str. 11

v určitém smyslu recidivista, kdy se v časovém rozmezí dopouští jednotlivých vražd. Má chorobnou touhu zabíjet. Základní odlišností mezi sériovým a masovým vrahem je ta, že masový vrah zabíjí v krátkém časovém intervalu větší množství osob, zatímco sériový vrah nějaký čas vyčkává, připravuje se na další útok. Sériový vrah si své oběti vybírá; zvažuje vhodné místo, čas a další podmínky tak, aby nebyl nikdy dopaden.⁹⁹

Sériové vrahy rozděluje S. **Harbort** do těchto skupin **podle motivace**:

* **Sériovní sexuální vrazi**

* **Sériovní loupežní vrazi**

* **Sériovní vztahoví vrazi**

* **Sériovní vrazi z přesvědčení** (pohnutky náboženské, politické či eticko-ideologické)

* **Sériovní nájemní vrazi** (finanční pohnutky či poskytování služby v rámci kriminální organizace)

* **Sériovní dispoziční vrazi** (vražedné pohnutky nejsou konstantní; čin může být spuštěn vnitřními i vnějšími pohnutkami)¹⁰⁰

Holmes a De Burger člení sériové vrahy do čtyř skupin:

• **Vizionářský sériový vrah** – trpí halucinacemi a bludnými představami, které ho nutí k vraždám. Motivace vzniká na psychopatologickém základě; takoví pachatelé jsou shledáváni jako nepřítel. Oběťmi bývají neznámí lidé. Scéna deliktu je dezorganizovaná.

• **Misionářský vrah** – domnívá se, že má poslání. Nenávidí určitou skupinu osob a snaží se od ní svět očistit. Netrpí pocity viny. Je v kontaktu s realitou.

• **Skupina hédonistických vrahů** – patří sem sexuální, sadističtí vrazi, kterým usmrcení oběti způsobuje sexuální potěšení, dále vrazi, kteří si chtějí vyzkoušet, jaké to je někoho usmrtit, a také osoby, které jsou motivovány získáním majetku, usmrcení samotné je nezajímá, vybírají si osamělé jedince nebo ty, které dokáží snadno zneužít.

---

⁹⁹ Porada, V. Fenomén zvaný „sériový vrah“. Kriminalistická společnost, č. 1, 1995, str. 10

¹⁰⁰ Čírtková, L. Moderní psychologie pro právníky. 1. vydání. Grada, 2008, str. 113-114

- **Vrazi orientovaní na moc a kontrolu nad obětí** – těší je rozhodovat o životě a smrti jiných. Ignorují společenské normy, žijí podle svých vlastních pravidel. Většinou zabíjejí zbraní s dotykem ruky, často oběť rdousí.¹⁰¹

Jiná klasifikace pachatele od **Holmese a DeBurgera** se týká **zaměření pachatele** – zdroje psychického zisku, získaného činem:

- **Vrah zaměřený na čin** – pachatel chce oběť pouze usmrtit, způsob spáchání je rychlý.
- **Vrah zaměřený na proces** – touží oběť zraňovat, trýznit. Objevuje se tzv. overkill.¹⁰²

Vyšetřování sériových vražd je komplikované proto, že od samého počátku nemusí být patrné, že se bude jednat o sérii, nebo pokud pachatel záměrně či bezděčně mění způsob páchaní trestné činnosti, případně pokud jej někdo začne napodobovat. Složitější bývá odhalování případů, kdy sériový vrah zinscenuje zločin jako nehodu, sebevraždu či přirozené úmrtí.¹⁰³

2. Primární úmysl vraha (pachatele)

Jedná se o orientační odhad motivace. Nejčastěji je důvodem: obohacení, peníze; emocionální pohnutky se specifickými příčinami; sadistické motivy.¹⁰⁴

3. Riziko oběti

Rozlišují se tři stupně rizika: nízký, průměrný, vysoký. Riziko se odvozuje zejména z věku, povolání, životního stylu. Rizikem oběti se chápe míra pravděpodobnosti, s níž bude daný jedinec z důvodu životního stylu, profese, návyků a zvláštních osobnostních rysů poškozen případným trestným činem.¹⁰⁵

---

¹⁰¹ Čírtková, L. Co vede ruku sériových vraždů. Psychologie Dnes, č. 2, 2007, str. 26

¹⁰² Hofmanová, J. Behaviorální analýza. Metoda sestavování kriminálního profilu pachatele. 1. vydání. Praha: Jaroslav Hofman, 2010, str. 86

¹⁰³ Tůmová, Š. Sérioví vrazi. Kriminalistický sborník, č. 2, 2007, str. 41

¹⁰⁴ Čírtková, L. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č. 1, str. 22

¹⁰⁵ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání, Praha: Karolinum, 2006, str. 110-111

4. Riziko pachatele

Míra pravděpodobnosti poškození pachatele obranou oběti či prozrazení a dopadení během trestného činu¹⁰⁶; zda pachatel jedná pod stresem; zda věří, že nemůže být přistižen a chycen; stupeň vzrušení, který potřebuje, aby mohl čin spáchat.¹⁰⁷

5. Vystupňování činu

Posuzuje se způsob spáchání činu, sled a průběh jednotlivých aktivit. To umožní odhadnout pachatelův kriminální potenciál a tím i pravděpodobnost spáchání dalších činů. Stupňování agresivního jednání v průběhu činu naznačuje velký kriminální potenciál i pro další činy.¹⁰⁸

6. Časové faktory

Pro profil je důležité zjistit časové intervaly, které potřeboval pachatel na provedení činu: k tomu, aby usmrtil oběť

k tomu, aby uskutečnil dodatečné úkony na mrtvole

k ukrytí těla¹⁰⁹

7. Faktory spojené s místem činu

- kde se pachatel poprvé přiblížil ke své oběti
- kde k činu došlo
- zda místo činu a místo nálezů mrtvoly jsou totožná
- zda pachatel tělo oběti někde přemístil¹¹⁰

2.4 Psychologické profilování u vztahových a nevztahových deliktů

Pro psychologické profilování má nemalý význam rozlišování deliktů na vztahové a nevztahové. Vztahové jsou takové delikty, ve kterých jsou pachatel

---

¹⁰⁶ Gillernová, I.-Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání, Praha: Karolinum, 2006, str. 111

¹⁰⁷ Čírtková, L. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č. 1, str. 22

¹⁰⁸ Čírtková, L. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č. 1, str. 22

¹⁰⁹ Čírtková, L. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č. 1, str. 23

¹¹⁰ Čírtková, L. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č. 1, str. 24

a oběť svázání osobním vztahem. Typické pro tuto skupinu jsou partnerské vraždy motivované afektem. Motivace může být ale i účelová, například pachatel se potřebuje zbavit blízké osoby, aby získal majetek, nebo chce odstranit osobu, která pachateli brání v jeho domnělé „cestě za štěstím“. Motiv činu u vztahových deliktů pramení z okolností a charakteristik skutečného vztahu mezi obětí a pachatelem. Proto je velmi důležité detailně poznat životní situaci oběti, prověřit její sociální kontakty. Hlavní otázkou se stává: Kdo bude mít zisk z toho, když bude odstraněna oběť?

Při vztahových deliktech se vychází z následujícího schématu:

Oběť ⇒ motiv ⇒ pachatel

Na nevztahové delikty, odehrávající se mezi pachatelem a obětí, jež nespojují žádné interpersonální vztahy (např. intimní, přátelské, pracovní), se aplikuje schéma odlišné:

Místo činu ⇒ analýza scény deliktu ⇒ motiv ⇒ pachatel

Do nevztahových deliktů se řadí situace, kdy se pachatel a oběť znají od vidění (např. se občas setkávají na zastávce), ale i takové, kdy pachatel spatří svou oběť poprvé v životě.

Pojem nevztahových deliktů se začal ve velké míře používat v sedmdesátých letech ve Spojených státech amerických. V této době klesla objasněnost vražd z devadesáti na sedmdesát procent. Tento jev byl nakonec vysvětlen nárůstem deliktů, kdy pachatel útočí na neznámou oběť z důvodu svého zvrhlého motivačně osobnostního založení.

Při nevztahových deliktech se ohnisko práce přesouvá od oběti k tzv. kriminální analýze případu, tj. k pečlivému posouzení všech nashromážděných informací o činu. Prohlídka místa činu je bezesporu základním bodem, bez ohledu na to, o jaký trestný čin se jedná. Oběť se stává aspektem anebo součástí místa činu. Pro vyšetření případů budou podstatné především informace o oběti, které je možné vyčíst z místa činu, nikoliv informace ze soukromí oběti. Někdy bývají bližší informace o oběti pro další vyšetřování nepodstatné (např. klient zastřelený při loupežném přepadení banky), jindy hrají typové charakteristiky oběti nezanedbatelnou roli (např. při sadistických

vraždách, sexuálně motivovaných vraždách dětí či při tzv. trestných činech z ideové nenávisti).

Při vztahových deliktech mají hlavní význam pro další postup ve vyšetřování informace o živé oběti – jaká byla, když žila. Při nevztahových deliktech je rozhodující mrtvá oběť – informace, které je možné rekonstruovat z obhlídky a analýzy místa činu. U nevztahových deliktů se setkáváme s jejich zvláštní podobou jako tzv. hate crime, trestný čin z ideové nenávisti, kdy nenávist vyvolává sexuální orientace (pronásledování homosexuálů), životní postoj (pronásledování zastánců potratů) či životní styl (bezdomovci). Vymykají se těžko pochopitelnou motivací pachatelů. Motivem k brutálnímu násilí je „nenávist z přesvědčení“. Pachatelé vstupují do role lovců „hříšníků“ či do role poslů správných pořádků a s fanatickou nenávistí útočí. Při některých variantách (zatím se rozlišují čtyři základní podoby těchto deliktů: zážitkové, reaktivní, misionářské a organizované) nacházíme na místě činu i komentáře či jiné podpisy pachatelů. Zdánlivá nemotivovanost či nesmyslnost činu může poukazovat na trestný čin tohoto druhu. Deliktů z nenávisti se často dopouštějí nejen extremistické skupiny, ale i teenageři (učni, středoškoláci).¹¹¹

V procesu typování zatím neznámého pachatele platí předpoklad, že při vztahových trestných činech si pachatel oběť vybírá, a to takovou, na niž bude stačit svými fyzickými a psychickými dispozicemi. Pachatel si nepřeje být chycen, tudíž útočí na oběť, o které ví či předpokládá, že ji bude schopen zvládnout. Z tohoto zorného úhlu lze dospět ke konstatování o pachateli – přibližný věk, kriminální zkušenosti i schopnosti. Důležitá je i povaha místa činu, kde pachatel útočil. Obvykle si vybírá místa, kde jsou lidé poměrně snadno napadnutelní, např. odlehlá místa, málo frekventované zastávky městské dopravy. Podle „psychologických pravidel“ profilování se jedná o místa, kde se pachatel cítí dobře a bezpečně, nebo k nim má určitý emocionální vztah (místa, kde v minulosti žil), anebo žije v jejich okolí.

---

¹¹¹ Gronský, M. Metóda psychologického profilovania osobnosti páchatel'ov násilnej trestnej činnosti. Políejná teória a prax, 2007, č.1, str. 64-66

2.5 Limity psychologického profilu

K charakteristice psychologického profilování patří i to, že se nejedná o stoprocentní metodu, jež by vedla k nalezení pachatele. Vyšetřovatelé si musí uvědomit, že na psychologický profil musí nahlížet jako na zvláštní soubor vodítek, které mohou ve vyšetřování napomoci.¹¹²

Psychologický profil se setkává se dvěma významnými **omezeními**:

1. Psychologické profilování nelze použít univerzálně. Aplikuje se tedy v těch případech, kdy místo činu a způsob provedení poskytují expertovi dostatek záchytných bodů. Čin by měl vykazovat znaky ukazující na zvláštnosti pachatele.
2. Psychologické profilování je zpravidla jednou z posledních možností, jak případ vyřešit. Tradiční postupy vyšetřování nikam nevedou, veškeré možnosti jsou vyčerpány, a tak je možnost, že profilování naznačí nový směr vyšetřování.¹¹³

Pachatel ve svém jednání ukazuje odlišnosti, když páchá více velmi násilných kriminálních činů. Proto by psychologické profilování nemělo být užito v případech jednotlivé vraždy či znásilnění, dokud se ovšem neprokáže, že by tyto případy mohly být přičteny pachateli, který již dříve takový čin spáchal a pravděpodobně bude ve svém jednání pokračovat.¹¹⁴

K úskalí profilování je třeba zdůraznit, že každý profil je založen na pravděpodobnostech; na světě neexistují dva absolutně stejné trestné činy a tedy ani úplně stejní pachatelé. Navíc čin může spáchat více osob; tehdy se do způsobu spáchání promítne psychika všech pachatelů, a tak profil buď nelze vytvořit vůbec, nebo jen velmi obecně. Nezbytným pro vytvoření profilu je i lidský faktor – zdravý rozum, logika, zkušenosti, intuice. V důsledku lidského faktoru nelze vyloučit, že dojde k mýlce.¹¹⁵

---

¹¹² Rossi, D. Psychological profiling and crime scene behavioral analysis. Police Chief, 1982, str. 155

¹¹³ Čírtková, L. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. Kriminalistika, 1995, č.1, str. 26-27

¹¹⁴ Wilson, P., Soothill, K. Psychological profiling: red, green or amber? The Police Journal, 1996, č.1, str.18

¹¹⁵ Valenta, Z. Psychologické profilování u nás – ano či ne? Československá kriminalistika, 1992, č. 3, str.265

Skutečností navíc je, že postupy v rámci psychologického profilování vyžadují několik let zkoušení a zpřesňování, než je odborníci jsou schopni zhodnotit.

2.6 Profilovač

Profilujícím expertem musí být odborník znalý kriminalistiky i forenzní psychologie, včetně psychopatologie a kriminologie.¹¹⁶

Soudní lékař nechá tělo, aby řeklo, jak bylo usmrceno, a to prostřednictvím ran na těle, chemickými analýzami. Vyšetřovatel nechává celé místo činu, včetně oběti, aby řekly, jaký typ člověka spáchal tento čin.¹¹⁷

Jazyk, kterým expert-psycholog hovoří, musí být jazykem kriminalisty. Psycholog svým specifickým přístupem k věci, svými specifickými znalostmi obohacuje repertoár vyšetřovacích metod. Informace podávané psychologem o osobě pravděpodobného pachatele by měly být rutinně zjistitelné bez speciálních technik, jejichž užití vyžaduje psychologickou či psychiatrickou erudici. Psychologická analýza slouží jako podklad k odhadu převážně sociálně demografických charakteristik pachatele, případně takových osobnostních rysů či zvláštností, které se výrazně projevují v pachatelově chování i mimo situaci trestného činu, a jsou tedy snadno zjistitelné (například obsedantní tendence, pasivita, výbušnost). Sám psychologický rozbor s údaji o osobě pravděpodobného pachatele vyšetřovatele nepřiblíží k vyřešení případu. Je jen základem, z něhož má profil vycházet.¹¹⁸ Odborník tedy nejprve provede psychopatologickou analýzu osobnosti pravděpodobného pachatele, a tento rozbor se stane východiskem profilu. Samotný profil má obsahovat takové údaje, pomocí nichž může vyšetřovatel pachatele přímo identifikovat, aniž by disponoval speciálními psychologickými a psychiatrickými znalostmi.¹¹⁹

---

¹¹⁶ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, str. 75

¹¹⁷ Pinizzotto, A.J. Forensic Psychology: Criminal personality Profiling. Journal of Police Science and Administration, 1984, č. 1, str. 33

¹¹⁸ Netík, K., Neumann, J. Metoda psychologického profilování pachatele – příspěvek forenzní psychologie kriminalistické praxi. Československá kriminalistika, 1990, č. 1-2, str.75

¹¹⁹ Kaplan, M. Psychologické profilování v analýze násilných trestných činů. Bezpečnostní teorie a praxe, Sborník PA ČR, 2002, č. 2, str. 184

Každý vyšetřovatel si při vyšetřování případu klade otázku, kdo takový čin mohl spáchat a představuje si pachatele určitým způsobem, ze svých zkušeností může odhadovat na vlastnosti a charakteristiky pachatele. Když v průběhu osmdesátých let 20. století řádl v USA tzv. Zabiják od Zelené řeky, pokusil se vytvořit jeho profil jiný sériový vrah, Ted Bundy, jenž již čekal v chodbě smrti ve věznici na výkon trestu smrti. Nabídl policii spolupráci a vytvořil profil, který se nakonec ukázal výstižnější, než byl ten od analytika FBI. Bylo to především proto, že oba vrazi s oběťmi zacházeli obdobným způsobem. Ted Bundy tedy vlastně vycházel ze svého jednání a myšlenek a předpokládal, že druhý pachatel jedná a uvažuje obdobně.¹²⁰

K tomu, aby se člověk stal dobrým profilovačem, musí být schopen vyhodnotit širokou škálu usvědčujících materiálů a údajů. Musí být též schopen vžít se do pocitů jak pachatele, tak oběti. Musí dokázat si v duchu přehrát, jak zločin probíhal. Potřebuje se proto dozvědět co nejvíce informací o oběti, aby si představil, jak mohla reagovat, vžít se do její situace, prožívat její strach. Taktéž se musí vcítit do postavení pachatele, spolu s ním plánovat a porozumět jeho vzrušení a uspokojení v konkrétním okamžiku, kdy je pánem situace a ovládá jiného člověka.¹²¹

Cílem profilovače je poskytnout dostatek informací vyšetřovatelům a umožnit jim tak ohraničit nebo lépe nasměřovat jejich vyšetřování.

Svým způsobem profiluje osobnost pachatele každý kriminalista, když vytváří první vyšetřovací verzi a tak i představu o pachateli. Avšak na rozdíl od tohoto přirozeného profilování, odborné psychologické profilování představuje metodu, která má určitá pravidla a využívá různé koncepce, modely a poznatky psychologické teorie a praxe.

Profilující odborník musí disponovat znalostmi psychologie, psychopatologie, kriminologie a kriminalistiky, ale navíc i zkušenosti s konkrétním druhem deliktu, na jehož pachatele profil vytváří. Kromě odbornosti profilujícího experta je potřeba poskytnout dostatečné množství

---

¹²⁰ Bourgoin, S. Černá kniha sériových vrahů. 1. vydání. XYZ, 2005, str. 521

¹²¹ Kaplan, M. Psychologické profilování v analýze násilných trestných činů. Bezpečnostní teorie a praxe, Sborník PA ČR, 2002, č. 2, str. 185

informací o deliktu, a to takových, na základě nichž je profil možné sestavit.¹²²

2.7 ViCLAS

ViCLAS (violent crime linkage analysis = spojovací analytický systém při násilném trestném činu) se používá zejména u:

- 1) vražd, jež mají sexuální pozadí; spáchány byly buď ojedinele anebo jako součást série
- 2) sexuálních trestných činů při použití násilí nebo vyhrožování
- 3) případů pohřešovaných, kdy okolnosti svědčí o tom, že byl spáchán trestný čin
- 4) případů omezení svobody, únosů¹²³

Jedná se o databanku, v níž jsou evidovány smrtelné a sexuální násilné delikty. Jejím cílem je rozeznání a propojení sériových trestných činů, na které se dosud nenahlíželo jako na související.¹²⁴

Dnes se psychologické profilování zaměřuje stále více na skutečně mimořádné kriminální případy, při kterých se již na první pohled lze střetnout s psychologicky nápadným rukopisem pachatele. Základní racionální jádro profilování – behaviorální analýza scény deliktu a jeho určité prvky (stanovení primárního úmyslu pachatele, typ trestného činu, typ pachatele), přechází do postupu nazvaného jako kriminální vyšetřovací analýza případu. Kriminální vyšetřovací analýzou se rozumí činnost policejních pracovišť, systematické sbírání, evidování a třídění zkušeností z případů. Tím se vytváří sbírka poznatků, která se zpětně využívá při vyšetřování nových, těžších případů s podobnými rysy.¹²⁵

---

¹²² Kaplan, M. Psychologické profilování v analýze násilných trestných činů. Bezpečnostní teorie a praxe, Sborník PA ČR, 2002, č. 2, str. 185

¹²³ Zločin a psychologie, *Policista* [online]. 2006, č. 12. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2006/12/zlocepsych.pdf>>

¹²⁴ Horn, A. Možnosti a hranice operativní analýzy případů. Kriminologický sborník, 2004, č. 1, str. 55

¹²⁵ Gronský, M. Metóda psychologického profilovania osobnosti páchatel'ov násilnej trestnej činnosti. Policejná teória a prax, 2007, č.1, str. 69-70

3. Psychologické profilování v praktické aplikaci

Následující tři případy se odehrály v české kriminalistické praxi a ve všech bylo užito psychologické profilování, aby napomohlo ve vyšetřování. První případ se odehrál v době, kdy psychologické profilování u nás teprve začínalo, přesto se vytvořený profil ukázal být přiléhavý. Jednalo se o sériové vraždy, které jsou pro psychologické profilování vhodné, zvláště pokud vykazují zvláštní charakteristický způsob chování pachatele. U druhého případu se jedná o profilování v případě sériového znásilnění. I u tohoto trestného činu je psychologické profilování vhodné, úspěšnost dopadení pachatele stoupá s tím, jakým způsobem dokáže oběť popsat pachatele. Psychologické profilování se ale užívá i tehdy, pokud se odehraje sebevražda, která se jeví jako podivná, a kdy existuje obava, že se jedná jen o předstíranou sebevraždu, kterou naaranžoval pachatel vraždy. Na třetím případě se ukáže, že zpracovaný psychologický profil pomáhá odhalit, zda oběť měla důvod sebevraždu spáchat tím, že se odborníci budou detailně zabývat její osobností a jejím životem.

3.1 Případ Jiřího Straky

Psychologické profilování u nás slavilo úspěch v případě násilníka a vraha, který útočil na ženy v Praze v roce 1985. Následující informace čerpají z Kriminalistického sborníku, ročník XXXVI/1992, číslo 6, str. 209 – 231.

Během roku 1985 si tehdy neznámý pachatel vyhlédl čtyři ženy, které ze sexuálních pohnutek napadl. Jediná z těchto čtyř žen jeho útok přežila. Svou první oběť Alici P. si Jiří Straka vybral začátkem dubna. Jednalo se o dvaadvacetiletou ženu. Její tělo bylo nalezeno obnažené, schované pod listím tak, že při zběžném pohledu nebylo žádnou jeho část vidět. Ústa měla ucpaná textilií bílé barvy se světlomodrým lemem; zcela zaplňovala ústní dutinu. V obou nosních

dírkách byly zasunuty smotky suchých listů. Nohy zemřelé byly roztaženy, chodidla byla ušpiněna.

Lékař určil, že bezprostřední příčinou smrti bylo udušení z uzavření dýchacích cest cizími tělesy a cizorodými hmotami. V pochvě zemřelé bylo zjištěno velké množství spermií krevních skupinových vlastností „A“.

Začátkem května zaútočil pachatel znovu. Na policii bylo oznámeno přepadení Vlasty Š. před jejím bydlištěm v Praze 9. Po půlnoci se vracela domů a mezi rodinnými domky ji zezadu napadl neznámý muž, začal ji oběma rukama škrtit, povalil ji na zem a kolem krku jí uvázal škrtidlo. Ztratila vědomí. Muže popsala jen sporadicky, neboť jej viděla jen chvíli. Muž jí odcizil kabelku.

Stejného dne bylo nalezeno tělo neznámé ženy na Praze 9. Místo nálezu nebylo daleko od místa, kde byla napadena Vlasta Š. Spodní část těla mladé ženy byla zcela obnažena. Pod bradou bylo kolem krku utaženo utržené ramínko podprsenky. Na místě činu bylo zajištěno sperma. Obětí byla třicetiletá Věra F., která bydlela v domě, před nímž byla nalezena. Příčinou smrti bylo udušení z uškrcení.

Další případ se odehrál 16. května 1985. Tělo jednatřicetileté Marty M. leželo na zádech, nohy byly v kolenu pokrčeny v ostrém úhlu, stehna široce roztažená od sebe. Na krku byla nalezena tři škrtidla. Příčinou smrti bylo udušení z uškrcení.

ROZBOR: Všechny tři případy byly vzaty do souvislosti, a to především proto, že vykazovaly řadu podobných znaků: ženy - oběti byly mladé, do třiceti let, nalezené v poloze typické pro znásilnění, byly jim odcizeny cennosti, místem skutků byla Praha, oběti byly uškrceny. Všechny indicie vedly k tomu, že pachatel je totožný. Hlavní motiv (tedy odpověď na otázku, proč byl čin spáchán) byl určen jako sexuální, kombinovaný s majetkovým. Dále byla zjištěna přítomnost muže s krevní skupinou „A“. Po zkoumání mikrostop z těl

poškozených byla prokázána přítomnost kovových částic, charakteristických pro prostředí strojírenské výroby.

Při srovnání případů byla zjištěna i shoda v době spáchání. Často se jednalo o večer či noc předcházející prvnímu pracovnímu dni v týdnu.

Po posouzení zjištěných skutečností vztahujících se k pachateli, způsobu provedení činu, zájmu pachatele a časových souvislostí byly učiněny tyto závěry:

1. Pachateli je 18-24 let, je štíhlý, vysoký asi 180 cm, krevní skupina „A“. (Typický český sexuální vrah je muž do věku třiceti let.¹²⁶ Výšku a vzhled postavy policie získala z výpovědi poškozené, která útok přežila.)
2. Jedná se o sexuálně deviantní osobu, s největší pravděpodobností o sadistu nebo sexuálního patologického agresora. (Český typický sexuální vrah trpí disociální poruchou osobnosti, obvykle spojenou se sexuální deviací typu sadismu, případně patologické sexuální agresivity¹²⁷).
3. Zcizuje věci obětí, a tak vedle dominantního sexuálního motivu má i motiv majetkový. Tato skutečnost ukazuje na osobu, která má nedostatek finančních prostředků, může být nezaměstnaná, anebo zaměstnaná v nepříliš platově ohodnocené práci.
4. Pohybuje se v nočních hodinách poslední volný den před pracovním dnem na různých částech Prahy. Útoky byly spáchány v Praze 4, Praze 9 a Praze 6.
5. Pachatel se zaměřuje na ženy ve věku do třiceti let, útočí zezadu. Při útoku používá jako škrtidla oděvní součásti. Ve dvou případech použil jako škrtidlo provaz a čalounickou nit, které si předem k tomuto účelu upravil. (Zde se objevuje znak

---

¹²⁶ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. Praha: Karolinum, 2006, str. 116

¹²⁷ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. Praha: Karolinum, 2006, str. 116

organizovanosti, když si pachatel připravuje vražedný nástroj – provaz a čalounickou nit. Pachatelé dezorganizovaní takovou přípravu neprovádějí, za vražedný nástroj jim poslouží to, co mají momentálně k dispozici. U Jiřího Straky to byly v některých případech součásti oděvu jeho obětí.)

6. Napadá osaměle jdoucí ženy; na všech poškozených vykonal násilný pohlavní styk s intravaginální ejakulací.

Policie se obrátila na zkušeného psychiatra a sexuologa, který učinil tyto závěry:

1. Motiv vraždy Alice P. byl nepochybně sexuální. Přítomnost hlíny a kamení v zažívacím traktu a neobvyklým způsobem ucpané nosní dutiny a vdechnutí cizích látek v horních cestách dýchacích je důkazem pachatelova sadismu.
2. Vlasta Š. byla napadena zezadu, ale sexuálně zneužita nebyla, pouze okradena. Pachatel mohl být vyrušen, anebo ho odradilo, že žena byla starší, než se domníval.
3. Na Věru F. byl spáchán útok ryze sexuální, a to sadistický. O sadistickém jednání svědčí manipulace s obětí, razantní útoky na hlavu a krk. Pachatel mohl oběť usmrtit, aby odstranil svědka sexuálního útoku, anebo usmrcení ženy bylo součástí jeho sexuální aktivity.
4. U Marty M. svědčila pro sexuálně sadistický motiv přítomnost několika škrtidel. Příkládání jednotlivých škrtidel a jejich utahování mohlo na pachatele působit sexuálně vzrušivě.

Znalec shrnul: pachatel použil vždy škrtidlo, vyjma jediného případu. Útočil na krk, případně na hlavu oběti. Oběti obnažil stejným způsobem a zanechal je po zneužití ve stejné poloze. Pachatel své oběti nezná. Je na „lovu“, prochází se Prahou a na pro něj vhodném místě napadá osaměle jdoucí ženy, jež ho sexuálně přitahují. Znalec zhodnotil pachatele jako sexuálního devianta typu sadisty, a to podle způsobu provádění útoků. Pachatel cítí nenávist a vztek vůči objektu erotického zájmu. Odpor oběti stimuluje

sexuální vzrušení pachatele, a to zvyšuje jeho agresivitu. Nepochybně se jedná o psychopatickou, agresivní, bezcitnou osobnost s anetickým, disociálním chováním a delikventními tendencemi.

Místo útoku je i místem činu, pachatel oběť napadne náhle a na příhodném místě. Na stejném místě vykoná trestné jednání, oběť netransportuje. Podle dělení pachatelů na organizované a dezorganizované by tento znak svědčil, že se jedná o pachatele dezorganizovaného, který si místo činu předem nevyhlédne a oběť nikam nepřemístí. V prvním případě oběť skryl před zraky kolemjdoucích do listí. V ostatních případech již k tomu neměl čas anebo vhodné podmínky. Oběti zanechával v poloze, v jaké je zneužil. Ovšem v prvním případě naložil s tělem oběti tak, že jej ukryl, ale bylo to ukrytí velmi jednoduché, které nemohlo stačit k tomu, aby tělo nebylo nalezeno nikdy. Spíše se pachatel snažil, aby tělo mrtvé ženy nebylo spatřeno na první pohled z cesty. V ostatních případech již s tělem nakládal způsobem odhození, což je také znamením dezorganizovanosti, kdy těla zanechal na tom místě, kde došlo k útoku.

Znalec předpokládal, že pachatel není ani vyučen, často mění zaměstnání (typický český sexuální vrah dosáhl jen základního vzdělání a zastává nekvalifikovanou profesi¹²⁸), v minulosti se mohl dopouštět drobných krádeží nebo podobného asociálního chování, kdy již mohl mít konflikt s policií, stejně tak se mohl dopustit méně závažných sexuálně motivovaných trestných činů (typický český sexuální vrah je recidivista, páchá různé druhy trestných činů – zejména majetkové, násilné. V době sexuální vraždy bydlí u rodičů či u rodiče, v dětství nežil v závadovém prostředí¹²⁹).

---

¹²⁸ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. Praha: Karolinum, 2006, str. 116

¹²⁹ Gillernová, I., Boukalová, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. Praha: Karolinum, 2006, str. 116

Co se týká věcí, jež byly obětím odebrány, jednalo se o důvody ryze majetkové. Pachatel neměl v úmyslu připomínat si svůj čin. Pakliže u oběti spatřil nějakou cennost, odnesl si ji, aby ji mohl zpeněžit, někomu darovat, anebo aby si ji ponechal, pokud se mu líbila.

Pravděpodobně pochází ze špatně fungující rodiny. Nebude ženatý. Při určení věku znalec vyšel ze zkušenosti, že pachatelé takových trestných činů bývají většinou mladí muži ve věku 17-35 let; v tomto případě se pachatel bude nacházet spíše při dolní hranici. V soukromí může být vůči ženám ostýchavý. Je vysoce pravděpodobné, že své činy bude páchat i nadále.

Pachatel musel při dřívějších útocích zjistit, že nesmí s obětí verbálně komunikovat, neboť tak nedojde k realizaci jeho sexuálních potřeb. Proto ženy napadá zezadu nebo jim ucpává ústa či používá škrtidla.

Ze statistického hlediska je málo pravděpodobné, že by se ve stejnou dobu v jednom městě vyskytovalo víc útočných sadistů, a proto pachatel všech vyšetřovaných činů je jen jeden.

Znalec učinil o pachateli tyto závěry na základě dlouholetých psychiatricko-sexuologických zkušeností. Policie začala prověřovat obdobné případy sexuálních útoků z té doby, které smrtí naštěstí neskončily, protože znalec vyslovil domněnku, že se pachatel již obdobných činů dopustil, ačkoliv neskončily vraždou. Objevilo se svědectví jisté Ludmily Š. V nočních hodinách se vracela domů a na tramvajové zastávce se dala do řeči s mladíkem, který ji následně doprovodil domů. Prozradil o sobě, že je učněm druhého ročníku učiliště a už byl v dolech. Představil se jako Jirka. Žena odhadla, že mu mohlo být tak 16 let. Když došli k jejímu domu, začal ji sexuálně obtěžovat a jen lstí se jí podařilo se zachránit.

V dalším případě byla také přepadena mladá žena, ale podařilo se jí přesvědčit pachatele, aby šli více ke světlu, k lampě, kde se nebude tak bát. Tam pachatele odradilo, že je někdo pozoroval

z okna rodinného domku. Žádal po své oběti alespoň peníze. Oběť podala slušný popis útočnicka: 16 let, štíhlá hubená postava, vysoký asi 165 cm, krátké světlé vlasy, tmavé oči.

Na základě informací napadených žen byl v hornickém učilišti vytypován učeň druhého ročníku mladistvý Jiří Straka. Protože v jeho skřínce byly nalezeny osobní věci oběti napadení, byl převezen k výslechu, kde se ke spáchaným činům doznal.

Po dopadení pachatele zkoumali znalci z oboru psychiatrie, sexuologie a psychologie duševní stav Jiřího Straky. Závěrem bylo, že se jedná o psychopatickou osobnost s výraznými anetickými, asociálními rysy a s agresivními tendencemi. Odhalili u něj úchytku sexuální motivace a chování – abnormní sexuální agresivitu se sklonem k nejzávažnější pohlavní deviaci – sadismu až nekrosadismu. Podle třídění Holmese a De Burgera se Straka řadí do skupiny tzv. hédonistických vrahů, kterým usmrcení oběti způsobuje sexuální vzrušení. Podle typologie Harborta založené na motivaci se jedná o sériového sexuálního vraha.

Poznatky naznačené v psychologickém profilu se vesměs ukázaly jako správné, až na drobnosti, které se týkaly věku, kdy nikdo nepředpokládal, že pachatel bude tak mladý (16 let), a poznatek o neúplné či špatně fungující rodině, ale i ten byl částečně správný, protože mladík byl vychováván především matkou, neboť otec pobýval často pracovně mimo domov.

3.2 Série znásilnění v Pardubicích

V letech 1997-1999 se v Pardubicích policie potýkala se sériovým znásilňováním žen. Následující informace čerpám z článku Miloslava Kaplana Psychologické profilování v analýze násilných trestných činů, vydaného ve Sborníku PA ČR Bezpečnostní teorie a praxe, v roce 2002, č. 2, str. 187-189.

1. **případ** – 30.12. 1997 okolo 6. hodiny ranní. Poškozená jela na kole do zaměstnání. V málo přehledném úseku cesty ji neznámý pachatel strhl z kola na zem. Poškozená křičela a bránila se, dokonce pachatele kousla. Pachatel na to reagoval škracením oběti. Následně se snažil oběti vysvléknout kalhoty, ale jelikož se mu to nezdařilo, přikázal oběti, aby se vysvlékla sama. Pachatel ji poté osahával na přirození a snažil se jí zastrkovat prsty do pochvy. Navrhl oběti, aby šli opodál, ale tento plán překazily dvě dívky, jdoucí kolem. Pachatel nasedl na kolo a ujel.
2. **případ**: 30.4. 1998, čtyři hodiny ráno, stejná lokalita Pardubic jako u předchozího případu. Mladá zdravotní sestra se vracela ze zábavy pěšky domů. Na kole ji předjel neznámý muž. O chvíli později šel proti ní, chytil ji a odtáhl z cesty. Jakmile ji povalil na zem, vyhrnul jí triko a začal ji líbat na prsou. Stáhl jí kalhoty. Do pochvy ženě strkal prsty, poté svůj pohlavní úd. Po souloži ejakuloval mimo oběť. Po činu pomohl poškozené s oblékáním, nasedl na kolo a ujel.
3. **případ**: Další známý útok se stal 1.5. 1999 kolem páté hodiny ráno v Pardubicích. Znamená to tedy buď skutečnost, že pachatel rok neútočil, anebo ostatní oběti čin ze studu nenahlásily. Třiatřicetiletá žena se vracela pěšky ze zábavy. Pachatel ji náhle strhl na zem pod pěší stezku, nalehl na ni, že se mohla jen těžko bránit, vyhrnul jí halenku, hladil ji na prsou. Poté, co ženě vysvlékl kalhoty, zasunoval jí do pochvy prsty a marně se snažil o pohlavní styk. Po celou dobu útoku se poškozená aktivně bránila. Možná proto, že se pachateli nepodařilo dostat oběť pod plnou kontrolu, po marných pokusech o pohlavní styk vstal a utekl.
4. **případ**: Další čin má datum 4.9. 1999 – tedy čtyři měsíce po třetím útoku. Bylo kolem třetí hodiny ranní, když se osmnáctiletá dívka vracela pěšky z diskotéky. Před vchodem

domu, v němž bydlela, ji uchopil neznámý muž se slovy „jdem na to“, a odtáhl ji opodál. Dívku stačil jen vysvléknout a zasunout jí do pochvy celou dlaň, neboť poté se k místu blížil chodec, a tak pachatel dívku pustil a utekl.

5. **případ**: Poslední zaznamenaný případ ze série se odehrál 26.9. 1999 v pět hodin ráno. Časová blízkost od předchozího útoku může napovídat tomu, že předchozí přepadení pachatele neuspokojilo, neboť čin nedokonal, anebo že se interval zkrátil proto, že pachatel má puzení k násilným útokům častěji. Tentokrát zaútočil na třiapadesátiletou ženu, jež jela do zaměstnání na kole. Proti ní šel pěšky muž a v okamžiku, kdy se míjeli, ji strhl z kola. Poškozená zachovala chladnou hlavu a volala o pomoc. Pachatel ženu pustil a utekl, patrně nespadala do kategorie objektů jeho zájmu, protože předchozí oběti byly mladší.

ROZBOR: V rámci psychologického profilování byla vypracována konkrétní metodika, jež umožňuje zachytit a dobře popsat celý průběh znásilnění.¹³⁰ V průběhu činu pachatel projevuje: Fyzické chování

Řečové chování

Sexuální chování

Znásilnění je komplexní vzorec chování, člení se do konkrétních behaviorálních komponent, jejichž popis a interpretace je základem pro tvorbu profilu. Mezi klíčové komponenty patří:

1. **Metoda, kterou pachatel využil, aby se přiblížil k oběti.**

- tři hlavní varianty jsou: **lest** (pachatel se k oběti přiblíží zcela otevřeně, žádá ji o pomoc či informaci; k agresi přistoupí, až když má oběť pod kontrolou; u pachatele tato metoda naznačuje sebedůvěru a obratnost v komunikaci), **bleskový útok** (pachatel se přiblíží k oběti a okamžitě zaútočí přímým násilím), **překvapivý útok** (pachatel využije momentu překvapení; číhá na oběť například

---

¹³⁰ Čírtková, L. Postupy profilování u trestného činu znásilnění. *Kriminalistický sborník*, 2007, č. 4, str. 37-38

u výtahu nebo u vchodu do domu; většinou je oběť vytipována a tajně sledována).

V pardubickém případě se u všech přepadení pachatel k obětem přiblížil formou bleskového útoku. Buď své oběti napadl překvapivě zezadu, kdy neměly ani možnost pachatele před tím vidět, anebo šel proti nim a napadl je znenadání zepředu.

2. *Způsob, jakým pachatel kontroluje oběť*

- svou přítomností
- slovním vyhrožováním
- demonstrováním zbraně
- fyzickým násilím

Oběti v našem případě na jednání pachatele reagovaly různě, a proto i způsob, jakým je kontroloval, se lišil. V jednom případě oběť kladla pachateli značný odpor, dokonce jej i kousla, a pachatel zareagoval tak, že ji začal škrtit. V tomto okamžiku si oběť patrně uvědomila, že by ji pachatel mohl usmrtit, a přestala odpor klást a potom již pachatele poslouchala. Zde tedy pachatel ke kontrole oběti užil fyzické násilí. V dalším případě pachatel dostal oběť pod kontrolu pouhou fyzickou přítomností; oběť byla buď ochromená strachy a nezmohla se na odpor, anebo předpokládala, že když bude s pachatelem spolupracovat, spíše si zachrání život. Ve třetím případě se oběť aktivně bránila po celou dobu a pachateli se ji nepodařilo dostat plně pod kontrolu, a tak nakonec utekl. Nepoužil fyzické násilí. Při žádném z útoků neměl zbraň, nebo jí alespoň obětem nehrozil. Fyzické násilí použil jen jednou, a to škrcení. V ostatních případech spoléhal na to, že pouhá jeho přítomnost přesvědčí oběti, že mají dělat to, co on jim řekne.

3. *Reakce pachatele na odpor oběti*

- své jednání vzdá
- usiluje o kompromis
- uteče
- vyhrožuje

- je agresivní

Pachatel se lišil i v tomto ohledu, protože někdy jeho reakce na odpor oběti byla agresivní, kdy se ji snažil fyzickým násilím přimět k poslušnosti, jindy své jednání vzdal, protože odpor oběti byl takového rázu, že jej nedokázal překonat, a k fyzickému násilí se kupodivu rozhodl nepřistoupit.

4. *Sexuální poruchy u pachatele*

- zjišťují se z ohledání místa činu a z výslechu oběti

V tomto případě není žádná zmínka o případných sexuálních poruchách pachatele.

5. *Posloupnost sexuálního jednání*

- posloupnost a střídání sexuálních praktik vypovídá o osobnosti a motivaci pachatele. Zjišťuje se, zda chování pachatele nasvědčuje některému z motivačních vzorců – kompenzování, sebepotvrzování, vztek vůči obětem atp.

6. *Násilníková řeč*

- podle toho, co pachatel říká, lze usuzovat na snahu po udržení moci a uklidnění oběti či naopak zda se jedná o výhrůžku. Agresivní řečové chování naznačuje nepřítelství vůči ženám.

V pardubickém případě pachatel moc nemluvil. V jednom případě řekl své oběti, když ji napadl: „Jdem na to!“ Vyjadřoval se v jednodušších a kratších větách. Znalci proto usoudili, že se bude jednat o pachatele, který má nižší vzdělání.

7. *Co měla podle pachatele říkat oběť*

- pachatel žádá ocenění (pachatel chce posílit sebevědomí)
- pachatel nutí oběť prosit o milost (sadismus, touha dominovat)
- oběť má o sobě mluvit špatně (nenávisť, zlost, vztek)

V pardubickém případě pachatel po obětech nevyžadoval, aby cokoli říkaly.

8. *Změna v chování pachatele v průběhu znásilnění*

- změnu mohou přivodit sexuální poruchy, vnější rušivé faktory, odpor oběti. Řadí se sem i aktivity pachatele, jimiž snižuje možnost svého dopadení a usvědčení (maskování identity, likvidace stop).

Při odporu oběti pachatel změnil své chování tak, že přikročil k fyzickému násilí. V dalším případě ovšem na odpor oběti reagoval tak, že svůj čin vzdal a utekl. Když se objevili svědci, pachatel rovněž okamžitě utekl.

Pachatel nebyl maskován. Patrně předpokládal, že ženy budou v takovém šoku, že jej nedokáží dost dobře popsat. Tato domněnka se mu potvrdila, protože přešedné ženy se nedokázaly shodnout ani a věku ani na dalších fyzických charakteristikách pachatele.

9. *Věci odnesené pachatelem z místa činu*

- stopy a důkazy
- cennosti
- osobní věci (v takovém případě jde nejspíše o sériového pachatele, který se nabuzuje vzpomínkami)

Pardubický násilník neodnášel z místa činu žádné předměty. Cenné věci jej nezajímaly, nikdy svým obětem nic neodcizil, ani v případech, kdy měl více času, protože nedošlo k vyrušení žádným svědkem. Neměl zájem ani o žádnou z osobních věcí obětí.

10. *Nápadnosti zaregistrované oběti před činem*

- jedná se o otázku, zda se oběť cítila sledována před činem¹³¹

Žádná z obětí nehovořila o tom, že by měla dojem, že ji někdo před činem sledoval. To nasvědčuje tomu, že oběti byly vybrány náhodně, protože se objevily na místě, kde pachatel vyčkával.

ROZBOR: Mezi oběťmi a pachatelem nebyl žádný vztah, nedošlo mezi nimi k předchozí interakci. Oběti pachatele neznaly, a proto možná pachatel nepovažoval za nutné nějakým způsobem se maskovat. Scénou deliktu se stala běžně užívaná cesta, vzhledem k brzké ranní

hodině málo frekventovaná. Přesto se pachatel snažil oběti přimět, aby s ním odešly opodál, kde by se vůbec nemusel obávat svědků.

Pachatel své oběti přepadával „ze zálohy“ (bleskový útok). Pachatel neměl zbraň, nebo s ní alespoň obětem nevyhrožoval. Častým dopravním prostředkem pachatele bylo kolo. Pokud zvolil takovýto dopravní prostředek, svědčí to o tom, že nepochází zdaleka. Svě činy plánuje, o čemž svědčí fakt, že měl s sebou kondom, který chtěl použít při sexuálním styku s obětí. Ví, že čin chce spáchat a čeká na vhodnou oběť.

Činy se odehrály vždy v brzkých ranních hodinách. Co to může prozradit o pachateli? Je možné, že se vydával na noční či ranní toulky z čisté „nespavosti“ – jeho puzení k násilnému činu ho nutilo najít si oběť. Může být ale zaměstnán v takové práci, kdy končí pozdě v noci a po cestě domů potká vhodnou oběť a přepadne ji. Je ale možné i to, že je nezaměstnaný a denní či noční doba pro něj nehraje žádnou roli. Vybírá si jednoduše dobu, kdy po ulicích chodí minimum lidí, tedy i svědků.

Pachatel přepadával ženy nemaskován. Předpokládal, že jeho identitu dostatečně ukryje tma. V tom se nemýlil, neboť jeho oběti se shodly jen na tom, že se jedná o muže silnější postavy, výšky 170-175 cm. Věkové rozpětí udávaly ženy v rozmezí 25 až 40 let.

Následně byl vytvořen profil s těmito charakteristikami:

- pachatel je dezorganizovaný, útok neplánuje, oběť si předem nevyhlédne, spíše čeká, až se objeví vhodná oběť sama – pachatel preferuje mladší ženy
- pachatel je muž, věk 25-30 let
- bydliště má v Pardubicích (do vzdálenosti cca 3 km od místa činu), pohybuje se totiž na kole či pěšky
- svobodný muž, nebo muž žijící v problémovém manželství (obě dvě varianty by vysvětlovaly, že se muž pohybuje tak časně ráno po městě a nikomu, tedy partnerce nechybí. Je možné, že se na „toulky“ vydával po větším konfliktu s manželkou)

- pachatelova osobnost je submisivní, nevyzrálá, introvertní
- s ohledem na zasouvání prstů a ruky do pochvy může mít komplex z nedostatečnosti pohlavního údu
- inteligence průměrná nebo lehce podprůměrná

Na základě sestaveného profilu byl vytipován J.P., 30 let, bytem Pardubice, ženatý, 1 dítě; rodina žije v bytě 2+1, splácí hypotéku na byt; finanční situace rodiny je tíživá a pramení z ní neshody mezi manžely.

Profil se mýlil v inteligenci pachatele. Při napadení žen totiž hovořil minimálně a pokud hovořil, užíval krátkých vět s omezenou slovní zásobou. Samotné napadení provedl náhle, dalo by se říci bez rozmyslu, jako kdyby mu bylo jedno, kde se s obětí zrovna nacházejí. Nepokoušel se oběť nejprve k pohlavnímu styku přemluvit, nebo ji pod pohrůžkou násilí odvléci někam dál od cesty. Ani místo napadení si zvláště nevybíral, spíše bloumal po ulicích a čekal na vhodnou oběť. Zdá se, že oběti ani nesledoval na nějaké pro něj výhodnější místo. Oběť viděl a lapil ji, než by mu to někdo či něco mohlo překazit.

Pachatel pracoval jako výzkumný pracovník v podniku Tesla CZ. Jeho nadprůměrná inteligence se projevovala při práci. V kontaktu se ženami nebyl patrně tak „kovaný“, anebo se tak choval úmyslně, aby zmátl stopu. Svou submisivitu se snažil překonat projevováním „svrchované dominance“ uměle a nepřírozně v sexuální situaci.

3.3 Případ neobvyklé sebevraždy

Informace o této značně neobvyklé sebevraždě a o psychologickém profilování v jejím případě jsem získala v článku R. Grumlíka a P. Vavříka Psychologicko-psychiatrické profilování značně neobvyklé sebevraždy – vraždy (?), uveřejněném v Kriminologickém sborníku z roku 1996, č. 7, str. 246-256. Tato značně neobvyklá sebevražda z roku 1994 byla šetřena jako trestný čin vraždy. Jednalo se o nález těla muže, oběšeného a ohořelého, pověšeného na stromě se

spoutanými horními i dolními končetinami. Ohořelá mrtvola byla zavěšena za ruce ve výši 3,24 metrů tak, že ruce obepínaly kmen stromu, byly spoutány kovovými policejními pouty. Prsty nohou se nacházely ve výši 1,25 metrů nad zemí. Podél trupu se vinul přiškvařený provaz, v ústech byl nalezen seškvařený proužek látky. 2,4 metrů od stromu byl nalezen klíč od pout.

ROZBOR: Vyšetřování odhalilo, že zemřelý byl dvacetiletý mladík M.S. z blízké obce, svobodný, vyučený instalatér, zaměstnán u bezpečnostní služby.

Pitva odhalila, že v plicích nejsou známky vdechnutí ze zplodin hoření, což bylo vysvětleno plastovým sáčkem přetaženým přes hlavu. Jelikož na těle nebyly zjištěny žádné známky zápasu, sebeobranu, dalo by se předpokládat, že se jednalo o sebevraždu.

V tomto případě neobvyklé sebevraždy se postupovalo od oběti – musely být zjištěny veškeré dostupné a relevantní informace z mladíkova života. Tyto informace měly pomoci napovědět, zda mladý muž měl důvod spáchat sebevraždu, anebo zda se mohlo jednat o vraždu.

Z informací o oběti: v práci byl bezkonfliktní; hlásil se ke hnutí skinheads, ale odsuzoval násilí, byl umírněný; pocházel ze slušné rodiny, nepil alkohol. Jeho sestra byla o 13 let starší. Ve školním věku byl bezproblémový, ale neměl moc přátel, byl uzavřený. Je možné, že se obával nástupu vojenské služby, dříve se mu již dvakrát podařilo dosáhnout odkladu. Osobnost M.S. nesla znaky svéráznosti, rysy schizoidní osobnosti s oploštělou afektivitou, lhostejností k okolí, malým zájmem o sexuální zážitky, uzavřenost do vlastního světa, nedostatek důvěrnějších vztahů. Stav osobní krize u něj nastal v podobě nástupu vojenské služby. Pobyt v kolektivu pro něj znamenal nepřekonatelnou překážku.

Jádro problému spočívalo v tom, zda M.S. mohl sebevraždu vůbec spáchat. Policie nicméně vysloveně vraždu nevylučovala. Požádala o vypracování psychiatricko-psychologického profilu odborníky.

Ze závěru soudních lékařů vyplývalo, že muž zemřel zadušením, ale nebylo možné jednoznačně určit mechanismus. V úvahu připadal umělohmotný sáček přetažený přes hlavu, ale ani zadušení uškrcením nešlo vyloučit. Termické změny znemožnily zjistit známky poranění, jež by signalizovaly sebeobranu.

Z výpovědi sestry zemřelého vyplývalo, že sebevraždu by její bratr nikdy nespáchal. Naproti tomu kriminalisté se k této vyšetřovací verzi přikláněli, protože prostřednictvím vyšetřovacích pokusů zjistili, že by byla možná a proveditelná.

Pokud se skutečně jednalo o sebevraždu, mladík ji dobře připravil. Čin spáchal v noci, kdy nehrozilo, že by jej někdo vyrušil. Místo v lese dobře znal. Způsob provedení vypovídá o tom, že čin chtěl dovést do konce, chtěl zamezit náhodnému selhání. Svým činem nevolal o pomoc, neponechal si tzv. zadní vrátka. Jednalo by se o tzv. bilanční sebevraždu.

Psychiatr se jednoznačně nemohl k sebevražedné verzi přiklonit, protože se domníval, že intenzita tlaků z řešení problémů s vojenskou službou a z neúspěchů v praktickém životě není tak veliká, aby vedla k sebevraždě. Navíc sebevražda by byla provedena do detailů perfektně, což nekoresponduje s myšlenkovými ději M.S., které byly spíše jednoduché. Ale připouštěl, že za silné zátěžové situace by takto sebevraždu spáchat mohl.

Psychologický profil byl vypracován i k možnému pachateli vraždy. Podle odborníků by takový způsob usmrcení odpovídal podsvětí a organizovanému zločinu. Profil byl v tomto případě velmi obecný, neboť se nepodařilo prokázat, že by se na místě vyskytovala ještě další osoba.

Jednoznačně nebylo možné říci, zda mladík spáchal komplikovanou sebevraždu, která se na první pohled musela každému jevit jako vražda.

Důležité ale je, že sebevražda nebyla vyloučena, a ačkoliv rodina odmítala tuto možnost, vyšetřování naznačilo, že je dokonce pravděpodobnější, neboť mladík neměl nepřátele, nevyhledával konflikty, ale uvnitř, v jeho duševním světě rostla velká obava z nevyhnutelné povinnosti, jíž byla vojna. V tomto případě psychologické profilování nemohlo vést k jednoznačnému závěru, ale podařilo se určit, že sebevražda u tohoto mladého muže byla možná.

Závěr

Psychologické profilování je jednou z metod, která má napomoci orgánům činným v trestním řízení v boji se zločinem. Ačkoliv závěry z profilování nejsou stoprocentně platné, je profilování účinným pomocníkem – zaměří pozornost vyšetřovatele určitým směrem, upozorní na dříve přehlédnutý detail, vykreslí pravděpodobného pachatele v jeho myšlení a chování.

Psychologické profilování nikdy neukáže na konkrétní osobu s tím, že se jedná o pachatele. Přesto dokáže jeho osobnost vykreslit tak, aby i osoba neznalá psychologických termínů dokázala pachatele poznat. Rozhodně nelze čekat, že psychologický profil zpracovaný v případě vraždy, kdy si již policie neví rady, dokáže celý případ objasnit. Zpracuje se proto, aby si vyšetřovatelé uvědomili, jestli není něco, co mohli přehlédnout; pohled z jiného úhlu může být pro ně klíčový.

Domnívám se, že nikdo by neměl být skeptický k psychologickému profilu jen proto, že se ukázalo, že závěry z něj vyplývající nejsou stoprocentně přiléhavé a že po filmech, kde vystupovali výborní profilovači, přišlo rozčarování z toho, že ve skutečnosti to takhle nefunguje. I kdyby v jediném případě psychologický profil nasměroval vyšetřovatele k pachateli vraždy či znásilnění, je to velká pomoc a zaslouží si uznání.

Nemyslím se, že by nastala doba, kdy by úspěšnost psychologického profilu vystoupala na 99 procent. Všechno, co profil odhalí, je založeno na pravděpodobnosti. Musíme počítat s tím, že čin nemusí být spáchán jedním pachatelem, nýbrž dvěma či více, a to každý profil zkreslí. Pachatel může místo činu úmyslně měnit, snažit se mást vyšetřovatele – jako tomu bylo u zločinů manželů Stodolových. Vyšetřovatelé nedokázali najít souvislost mezi úmrtími důchodců v jednom regionu, dokonce případy vražd uzavírali jako sebevraždy. V takových případech by bylo vhodné psychologický profil vypracovat. Účelem by bylo zjistit, zda oběť měla důvod k sebevraždě. Spolupráce

s odborníky psychologie by v takových případech jistě byla prospěšná a odhalila by případné nejasnosti. V případě Jiřího Straky se u nás s psychologickým profilováním teprve začínalo, a přesto závěry z profilu se z velké většiny shodovaly se skutečností. Snad to bylo proto, že pachatel vražd se objevil v době spartakiády, a jeho dopadení bylo v nejvyšším zájmu. Odborníci spolupracovali, aby společně odhalili nebezpečného násilníka a vraha.

Dnes má psychologické profilování při vyšetřování trestných činů své neopomenutelné místo. Kriminalisté si pomoc psychologů vyžádají zejména, pokud je na případu něco neobvyklého, co vypovídá o zvláštním duševním založení pachatele. Proto se psychologický profil nemusí vytvářet jen u vražd či znásilnění, ale i u vyděračských dopisů nebo u sebevražd. Pokaždé má profil odpovědět na klíčovou otázku: co to může být za člověka, že spáchá takový čin?

POUŽITÁ LITERATURA:

- BORZOVÁ, Eva; VAČOK, Peter. Prínos forenznej psychológie k úvahám kriminalistu. *IN Psychológia, psychiatria a sociológia v prevenci kriminality, Bratislava 1995*, str. 81-83
- BOSSARD, André. Profiling serial killers. *International criminal police review*, 2000, č. 481, str. 25-29
- BOURGOIN, Stéphane. *Bostonský škrtič*. Praha-Plzeň : BETA a AZ Tisk, 1994
- BOURGOIN, Stéphane. *Černá kniha sériových vrahů*. 1. vydání. Praha : XYZ, 2005
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Co vede ruku sériových vrahů. *Psychologie dnes*, 2007, č. 2, str. 25-26
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forezní psycholinguistika – aktuální trendy. In *Bezpečnostní teorie a praxe. Zvláštní číslo 2010*. Praha : Policejní akademie ČR, 2010
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha : GRADA, 2008
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Postupy profilování u trestného činu znásilnění. *Kriminalistický sborník*, 2007, č. 4, str. 37-40
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. *Kriminalistika*, 1995, č.1, str. 21-27
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Psychologické profilování: teoretický základ a empirická databáze. *Kriminalistika*, 1995, č. 2, str. 110-115
- ČÍRTKOVÁ, L. Současné trendy v kriminalistické psychologii. *Kriminalistika*, 2007, č. 1, str. 27-33
- ČÍRTKOVÁ, L.; ČERVINKA, F. *Forezní psychologie: psychologie pro soudce, advokáty, státní zástupce, vyšetřovatele, kriminalisty, policisty a pro všechny, kteří se v souvislosti s trestným činem dostanou do kontaktu s policií a soudy*. 1. vydání. Praha : Support, 1994

- Forensic Science: An introduction to scientific and investigative techniques. Ed. James, Start H.-Nordby, Jon J., 2005
- FORRO, Pavol. Psychologické profilovanie páchatel'ov závažnej trestnej činnosti – východiská a možnosti rozvoja. *In Kriminalistika a jej význam pre rozvoj bezpečnostných disciplín*, Bratislava 1994, str. 179-185
- GILLERNOVÁ, Ilona.; BOUKALOVÁ, Hedvika a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistickej psychologie*. 1. vydání. Praha : Karolinum, 2006
- GRONSKÝ, Martin. Metóda psychologického profilovania osobnosti páchatel'ov násilnej trestnej činnosti. *Policejná teória a prax*, 2007, č. 1, str. 64-71
- GRUMLÍK, René. Poznámky k psychologicko-psychiatrickému profilovaniu. *Kriminalistický sborník*, 1994, č. 8, str. 351-354
- GRUMLÍK, René; VAVŘÍK, Petr. Nejasné násilné smrti v psychiatricko-psychologickém profilovaniu. *Kriminalistický sborník*, 1997, č. 6, str. 234-236
- GRUMLÍK, René; VAVŘÍK, Petr. Psychologicko-psychiatrické profilovaniu značně neobvyklé sebevraždy – vraždy (?). *Kriminalistický sborník*, 1996, č. 7, str. 245-256
- HOFMANOVÁ, Jiřina. *Behaviorální analýza. Metoda sestavování kriminálního profilu pachatele*. 1. vydání. Praha : Jaroslav Hofman, 2010
- HOFMANOVÁ, Jiřina. Psychologické profilovaniu. *Kriminalistický sborník*, 2002, č. 3, str. 33-36
- HOFMANOVÁ, Jiřina. Trestný čin a možnosti jeho poznání. *Kriminalistický sborník*, 2004, č. 1, str. 47-51
- HORN, Alexander. Možnosti a hranice operativní analýzy případů. *Kriminalistický sborník*, 2004, č. 1, str. 52-56
- KAPLAN, Miloslav. Psychologické profilovaniu v analýze násilných trestných činů. *Bezpečnostní teorie a praxe, Sborník PA ČR*, 2002, č. 2, str. 183-190
- KROULÍK, P. aj. Sexuální vraždy - pokračování. *Kriminalistický sborník*, 1992, č. 6, str. 209-248
- LABÁTH, Pavel; SNOPKO, Matej. Profilácia páchatel'a trestného činu v podmienkach Slovenskej republiky. *Kriminalistika a jej význam pre rozvoj bezpečnostných disciplín*, Bratislava 1994, str. 186-190

- MATOUŠKOVÁ, Ingrid. Vývoj psychologického profilování. *Security magazin*, 2007, č. 3, str. 63-64
- MUSIL, Jan. Slezský vampír. *Kriminalistický sborník*, 1978, č. 1, str. 35-43
- NAPIER, M.R.; BAKER K.P. *Criminal personality profiling* (Forensic science: An introduction to scientific and investigative techniques). 2. edition. 2005
- NETÍK, Karel; NETÍKOVÁ, Daria; HÁJEK, Stanislav. *Psychologie v právu. Úvod do forenzní psychologie*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 1997
- NETÍK, Karel; NEUMANN, Jan. Metoda psychologického profilování pachatele – příspěvek forenzní psychologie kriminalistické praxi. *Československá kriminalistika*, 1990,č. 1-2, str. 73-76
- NEWBURN, T.; WILLIAMSON, T.; WRIGHT, A. *Handbook of Criminal Investigation*. 1.vydání. Willan publishing, 2007
- PINCUS, Jonathan H. *Masoví vrazi*. 1. vydání. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2002
- PINIZZOTTO, Anthony J. Forensic Psychology: Criminal personality Profiling. *Journal of Police Science and Administration*, 1984, č. 1, str. 32-40
- POLIŠENSKÁ, V.A. Profilování pachatelů trestných činů. *Kriminalistika* [online]. 2008, č. 4. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/profilovani-pachatelu-trestnych-cinu.aspx>>
- PORADA, Viktor. Fenomén zvaný „sériový vrah“. *Kriminalistická společnost*, 1995, č. 1, str. 9-12
- PROTIVINSKÝ, Miroslav. Od analýzy případu k profilu pachatele. *Kriminalistika*, 2007, č. 1, str. 63-69
- PROTIVINSKÝ, Miroslav. Sériové loupeže a geografické profilování (ze švýcarské kazuistiky). *Kriminalistický sborník*, 2009, č. 2, str. 34-36
- PROTIVINSKÝ, Miroslav. Sestavování psychologického profilu neznámého pachatele (ze zkušeností policíí západních zemí). *Kriminalistický sborník*, 1994, č. 6, str. 268-272
- ROSSI, Donald. Psychological profiling and crime scene behavioral analysis. *Police Chief*, 1982, str. 152-155
- SIEGEL, J.A.; STUKKO, P. J.; KNUPFER, G. C. *Encyclopedia of forensic science*, Volume one. 1. vydání. Academic press, 2000

- SNOPKO, Matej; LABÁTH, Pavel. Profilovanie páchatel'a – jedna z foriem efektívnej spolupráce PZ s mimorezortnými odborníkmi. *In Psychológia, psychiatria a sociológia v prevenci kriminality*, Bratislava 1995, str. 84-85
- ŠULC, Viktorín. Mít vraha v hlavě. *Policista*, 2009, č. 7-8, str. 44-45
- TŮMOVÁ, Štěpánka. Sérioví vrazi. *Kriminalistický sborník*, 2007, č. 2, str. 39-41
- VALENTA, Zbyněk. Psychologické profilování u nás – ano či ne? *Československá kriminalistika*, 1992, č. 3, str. 262-265
- VLČKOVÁ, L. Epocha speciál, 2010, č. 2
- VYHLÍDALOVÁ, Pavla. K otázce psychologického profilování. *Československá kriminalistika*, 1990, č. 1-2, str. 68-72
- WILSON, P.; SOOTHILL, K. Psychological profiling: red, green or amber? *The Police Journal*, 1996, č.1, str. 12-20
- ZÁHORSKÁ, Jindřiška. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2007
- Zločin a psychologie, *Policista* [online]. 2006, č. 12. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2006/12/zlocpsych.pdf>>

Seznam příloh

Příloha č. 1 : Organizovaný a dezorganizovaný pachatel

Příloha č. 2 : Nakládání s tělem oběti

Abstrakt

Psychologické profilování pachatele

Psychologické profilování patří mezi metody, jichž se používá během vyšetřování závažných trestných činů. Tato metoda byla vyvinuta ve Spojených státech amerických v 70. letech 20. století a je založena na výzkumu chování neznámého pachatele.

Cílem mé práce je zjistit, jak psychologický profil může pomoci během vyšetřování. Mým předpokladem je, že psychologické profilování patří k vyšetřování závažných trestných činů a že může mnohdy přinést nový pohled na trestný čin a tak při objasňování trestné činnosti pomoci.

Práce je členěna do tří kapitol.

První kapitola je úvodní a dělí se do dvou částí, z nichž první se zabývá historií psychologického profilování a zmiňuje známé případy, ve kterých se zpracovával psychologický profil. Druhá část se zabývá teoretickými aspekty psychologického profilování.

Druhá kapitola pojednává o psychologickém profilování po praktické stránce. Dělí se do sedmi částí. Dočteme se zde, jak probíhá vytváření psychologického profilu, jaké jsou rozdíly mezi sériovým a masovým vrahem, jakými znalostmi a schopnostmi by měl disponovat odborník, jenž vytváří psychologický profil, jaké jsou limity u tvorby psychologického profilu, a jak se vytváří profil u vztahových a nevztahových deliktů.

Třetí kapitola odhalí, jak úspěšné bylo profilování ve třech českých případech – u vraha Jiřího Straky, u pardubického násilníka a v případě značně neobvyklé sebevraždy.

Závěry, které z práce vyplývají, směřují k tomu, aby psychologické profilování bylo respektovanou metodou, jež napomáhá nasměrovat vyšetřování na správnou cestu. Nejedná se o stoprocentní metodu, prostou jakékoli chyby, ale o metodu, která přináší do vyšetřování užitečné informace.

Abstract

Psychological profiling of an offender

Psychological profiling is a method of investigation developed in the 70's in the USA. This method is founded on research of behaviour of unknown offender with purpose to make conclusions about his personality.

The purpose of my thesis is to find out how psychological profile can help during investigation. I would like to prove that psychological profiling belongs to investigation, that it can help during investigation and that it can bring a new view on case.

The source of knowledge about the offender's behaviour and personality is the crime scene or text analyse.

The thesis is composed of three chapters, each of them dealing with different aspects of psychological profiling.

Chapter One is introductory and is subdivided into two parts. Part one describes history of psychological profiling. Part Two deals with theoretic background of psychological profiling.

Chapter Two focuses on practical part of psychological profiling and consists of seven parts. This chapter explains the process of making a psychological profile, differences between mass-murder, serial-killer and spree killer, characteristics of expert who creates a psychological profile, limits of psychological profile and differences between crimes committed by intimate people and those by unknown people.

Chapter Three illustrates application of psychological profiling in practise. I have chosen three criminal cases from Czech country – serial killer Jiří Straka, serial rapist and strange suicide. In these examples I want to show how psychological profile was successful.

The psychological profile contains information about the offender's sex, age, race, marital status, education, job etc.

Not all types of crimes are suitable for using of psychological profiling. Among suitable belong: sexual motivated murders, serial rapes, bomb attacks, kidnapping.

The aim of psychological profiling is to focus the investigation on the right way and to narrow the circle of suspicious persons.

Conclusions of my thesis tend to respect the method of psychological profiling. Although it is not without mistakes, it can bring many useful information to investigation. In very serious cases it is necessary to find an offender as soon as possible. Any help can bring near the person who committed a crime.

Key words: psychological profiling, crime scene, serial-killer

Klíčová slova: psychologické profilování, scéna deliktu, sériový vrah